

Egészségterv 2006

Nyíregyháza

Készítette: Dr. Olajos Judit

Gáspár Erika

„Szeresd egészségedet, mert ez a jelen,
védd a kisgyermeked, mert ez a jövő,
őrizd szüleid egészségét! – mert a
múlton épül fel a jelen és a jövő.”

/Bárczi Gusztáv/

I. Bevezetés

„Az egészség a teljes testi, lelki és szociális jólét állapota.” (WHO 1946. VII. 19. Nemzetközi Egészségügyi Konferenciájának definíciója).

Ha az egészségünket emlegetjük, akkor mindannyian többé-kevésbé rossz lelkiismerettel nézünk szembe saját magunkkal. A gondolatok tömkelege villan át agyunkon, amelyek között ott van a halogató álláspont, de a felmentő gondolatsor is. Majd holnap megváltozom, vélik többen, maguk előtt tolva a megújuláshoz szükséges belső döntést, míg mások külső okokat sorolnak...

Magyarország az egységes WHO adatfelvétele alapján előkelő helyet foglal el mind a megbetegedési, mind a halálozási statisztikákban.

Ma Magyarországon a középkorú 45-65 éves férfiak halálozási arányai abszolút értékben is magasabbak, mint az 1930-as években voltak; és a középkorú nők halálozási arányai is jóval meghaladják az európai átlagot (Demográfiai Évkönyv, 1997).

A magyar férfiak születéskor várható átlagos élettartama 68,59 év, a nőké 76,91 év. Mára már az Európai Unió tagjai vagyunk...

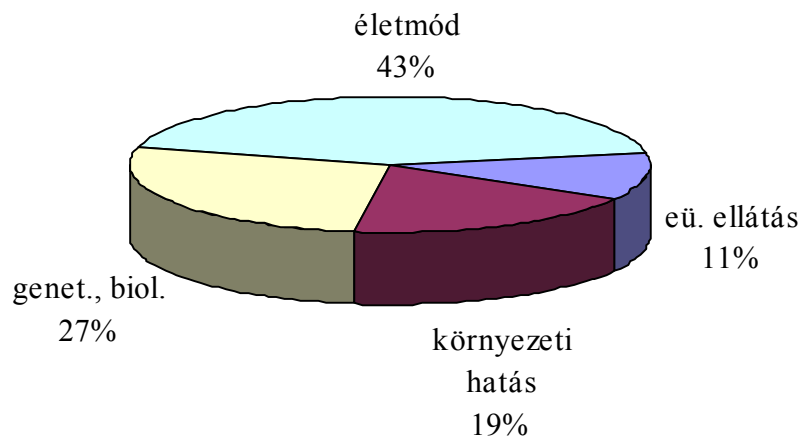
A magyar középkorú népesség halálozási arányaihoz hasonló folyamatok játszódtak le a régió átalakuló országaiban, azonban a 80-as évek végéig a rosszabbodás Magyarországon volt a legkifejezettebb.

Ez a rendkívüli, idő előtti halálozás nem magyarázható genetikai okokkal, mivel a 60-as évekig a magyar halálozási statisztikák jobbak voltak számos fejlett nyugati országénál.

Ugyanakkor nem magyarázhatók egyértelműen a lakosság elszegényedésével, illetve az egészségügyi ellátás rosszabbodásával sem.

A WHO állásfoglalása alapján az egészségi állapotot befolyásoló tényezőket mutatja az 1. ábra.

Az egészségi állapotot befolyásoló tényezők

1. ábra

Mi tudunk évek óta?

- Rendkívül *magas a dohányosok száma*, mivel a 18 év feletti *férfiak* 41%-a, a *nők* 26%-a dohányzik rendszeresen.
- A magyar *férfiak a tüdőrák halálozásban az egész világon az 1. helyen* állnak.
- A lakosság 5-10% -a *alkoholista*.
- Új jelenség a *kábítószer-élvezők* egyre *növekvő aránya*. Az intravénás drogot használók között nagy a *HIV fertőzés veszélye* is.
- A magyar konyha világhíres. *Idő előtt megjelennek a szénhidrát-, és zsírsanyagcsere zavarai, a cukorbetegség, a korai érrelmeszesedés, a daganatos megbetegedések.*
- És sajnos naponta átlagosan *nem mozgunk még 20 percet sem*. Így nem szorul magyarázatra az sem, hogy miért szedik áldozataikat a magas vérnyomás, a szívinfarktus, a szélütés és a daganatos megbetegedések nap, mint nap. Holott mindez megelőzhető lenne.

Mindezekért felelős az egyén, és a társadalom is.

Az erősen szennyezett környezet, az egzisztenciális nehézségek, a stresszhatás, az egészségtelen táplálkozás, a testmozgás hiánya, mind-mind hozzájárulnak a rossz statisztikához.

Előzetes felmérések mégis azt igazolják, hogy a magyar népesség körében igen nagy az igény a megelőzési, és egészségmegőrzési szolgáltatásokra. Ennek megfelelően a politikának egészség orientáltnak kellene lennie, hogy előbbre tudjunk lépni a prevenció stratégiaiban.

Ezzel összhangban meghirdetésre került az „Egészség Évtizedének Nemzeti Programja”.

A Nemzeti Népegészségügyi Program *négy területen* kíván koncentráltan lépni:

1. Az egészséget támogató társadalmi környezet kialakításában,
2. Az egészséges életmód programjaiban, az emberi rizikófaktorok csökkentésében,
3. Az elkerülhető halálozások, megbetegedések, és a fogyatékoság megelőzésében,
4. Az egészségügyi és népegészségügyi intézményrendszer fejlesztésében az egészségi állapot javítása érdekében.

A program támaszkodik az e területeken már meglévő, és sikeresen működő kezdeményezésekre.

Ezeknek megfelelően:

POLITIKAI síkon különleges figyelmet szentel:

- az ifjúság kérdésének
- az öregkor problémáinak
- az esélyegyenlőség megteremtésének és
- az élet kritikus színterein való egészséget támogató akcióknak.

Az ELSŐDLEGES MEGELŐZÉSBEN kiemelt figyelmet kap:

- a dohányzás visszaszorítása
- az alkohol- és drogprevenció
- az egészséges táplálkozás érvényesítése
- az aktív testmozgás elterjesztése
- a Nemzeti Környezetegészségügyi Akcióprogram megvalósítása.

Az ELKERÜLHETŐ HALÁLOZÁSOK, MEGBETEGEDÉSEK, FOGYATÉKOSSÁGOK megelőzése terén fontosnak tartja:

- a koszorúér- és agyérbetegségek okozta halálozások visszaszorítását
- a daganatos halálozás növekedési trendjének megállítását, visszafordítását
- a lelki egészségvédelem megerősítését
- a mozgásszervi megbetegedések és az abból eredő károk csökkentését
- az AIDS megelőzését
- a gyors reagálás képességének biztosítását, a közegészségügyi biztonság fokozását.

A program megfelelő végrehajtásához fejleszteni kell az EGÉSZSÉGÜGYI ÉS NÉPEGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYRENDSZERT is. Ennek megfelelően:

- folytatni kell az emlőszűrést, és be kell vezetni a népegészségügyi szempontból kiemelt többi szűrővizsgálatot is
- fejleszteni kell az ellátó rendszert, különleges mértékben az alapellátást, hogy az ott végzett preventív munka elmélyülhessen
- koncentrált erőforrás-fejlesztést kell végrehajtani
- ki kell építeni egy monitor rendszert, amely alkalmas a program folyamatos nyomon követésére.

A project alapvető célja: a kutatási eredményekre alapozott modell jellegű közösségi alapú megelőzési programok bevezetése, amelyekre az előzetes felmérések szerint a magyar népesség körében igen nagy az igény.

Kidolgozását megelőzően epidemiológiai kutatásokat szükséges végezni, hogy megismerjük a tényleges helyzetet és felmérhessük az igényeket.

Az egészség fejlesztése azonban csak hatékony együttműködésben valósítható meg, amelynek az önkormányzatokon kívül a közintézményekre és a civil társadalomra is ki kell terjednie.

II. Országos felmérések

A 16 évesnél idősebb lakosság körében életkor, nem és terület szerint országos reprezentatív felméréseket végeztek.

1983-ban 5 871, 1988-ban 20 902, majd 1994/95-ben 18 520 személy otthoni interjúja formájában zajlott a felmérés.

Ennek alapján igen széles körű országos adatbázist sikerült létrehozni az egészségi állapot demográfiai, társadalmi-gazdasági, életmódbeli, pszichológiai összefüggéseinek, valamint az egészséggel, egészségügyi ellátással kapcsolatos szükségletek, igények vizsgálatára.

Emellett azonban nagy szükség van a folyamatosan átalakuló társadalomban a népesség közvetlen kikérdezésén alapuló folyamatos szükségletfelmérésre, az egészségmegőrzés, az egészségfejlesztés, és a megelőzés valódi adatokon alapuló módszereinek megújítására.

Ebben a tevékenységi körben olyan összetett adatbázisok létrehozása lesz a végtermék, amely az egészségpolitikai döntések előkészítéséhez közvetlenül is hasznosítható országos, megyei és városi szinteken is.

III. Az országos felmérések eredményei

A Magyar Gallup Intézet által a legutóbb elvégzett országos lakossági egészségfelmérés kiemelt megállapításait a 2. ábra szemlélteti.

2. ábra

Gyorsjelentés az országos lakossági egészségfelmérésről
(Magyar Gallup Intézet, Budapest, Gallup-OLEF 2000 Gyorsjelentés)

Kiemelt megállapítások

- Egészségproblémák miatt tartósan korlátozott volt a társadalmi életben a középkorú felnőttek negyede, és az idős lakosság közel fele (A Gyorsjelentésben fiatalnak nevezzük a 18-34 éves, középkorúaknak a 35-64 éves, idősnek a 65 éves és annál idősebb felnőtteket).
- A mindennapi élethez majd minden 10. otthonélő időskorú embernek segítséget kellett igénybe vennie, közülük minden 4. segítség nélkül az ágyból sem tudott felkelni.
- Olyan mentális egészség-problémákkal küzdött minden 6. nő és minden 11. férfi a kérdezést megelőző két hétben, amelyek akadályozták a tevékenységeiben, vagy korlátozták a társadalmi életben.

- Az egészségét rossznak vagy nagyon rossznak minősítette minden 6. felnőtt, ugyanakkor jónak, illetve nagyon jónak vélte a felnőttek több mint 40%-a.
- A keringési rendszer betegségei a középkorúak mintegy 40%-át érintették, az idős korú nők háromnegyedénél, az idős korú férfiak kétharmadánál fordultak elő ilyen betegségek.
- Nyaki-, háti-, vagy deréktáji fájdalomra panaszkodott a nők kétharmada, a férfiak fele.
- Túlsúlyos vagy elhízott volt a felnőttek fele.
- Orvosi ellátást igénylő sérülést vagy mérgezést szenvedett minden 10. lakos a felmérést megelőző egy év folyamán, leggyakrabban otthoni tevékenység közben.
- „Semmit vagy csak keveset tehet saját egészségéért” - gondolta csaknem minden 4. nő, míg a férfiak közül minden 5. vélekedett hasonlóképpen.
- Napi rendszerességgel dohányzott a nők közel negyede, míg a férfiaknak több mint egyharmada.
- Ritkán vagy soha nem ivott szeszesitalt a nők csaknem háromnegyede, a férfiak több mint harmada. Mértékletesen fogyasztott alkoholt a nők ötöde, a férfiak majd fele. Nagyivónak volt tekinthető minden 20. nő és minden 5. férfi.
- Az egészségügyi ellátás semmilyen formáját nem vette igénybe az idősek mintegy 10%-a a felmérést megelőző egy évben.
- Nem volt nőgyógyásznál a felmérést megelőző öt éven belül a középkorú nők ötöde, az idős korú nők kétharmada.
- Legalább egy terhesség-megszakításon átesett a fiatal, szülőképes korosztályba tartozó nők 28%-a.
- Nem járt fogorvosnál a felmérést megelőző egy évben a felnőtt lakosság közel kétharmada.
- A felnőtt lakosság közel 80%-ának mérték vérnyomását, a felmérést megelőző egy évben.
- Természetgyógyászati ellátást a lakosság elhanyagolható töredéke vett igénybe.

Ezen megállapításokat az 1-9. táblázat adatai támasztják alá. A táblázatokban a felnőtt lakosságra számított arányokat (%) tüntettük fel.

	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Nem korlátozott	92,3	75,0	54,7	75,7
Enyhén korlátozott	7,0	22,7	36,1	21,0
Közepesen korlátozott	0,7	1,8	7,2	2,7
Súlyosan korlátozott	0,0	0,4	2,0	0,7
Összesen	100	100	100	100

	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Nem korlátozott	91,9	75,1	55,6	78,1
Enyhén korlátozott	7,8	21,6	34,8	18,8
Közepesen korlátozott	0,2	3,0	6,6	2,5
Súlyosan korlátozott	0,0	0,3	3,1	0,6
Összesen	100	100	100	100

1. táblázat

Vélt egészség

	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Rossz/nagyon rossz	2,6	15,2	32,0	13,3
Kielégítő	24,6	46,0	46,3	38,7
Jó/nagyon jó	72,8	38,8	21,8	48,0
Összesen	100	100	100	100

2. táblázat

Betegségek

Keringési	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Van/volt	10,7	42,7	73,8	40,1
Nincs	89,3	57,3	26,2	59,9
Összesen	100	100	100	100

Keringési	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Van/volt	13,2	36,2	65,3	32,5
Nincs	86,8	63,8	34,7	67,5
Összesen	100	100	100	100

Cukorbetegség	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Van/volt	1,0	6,6	18,2	7,5
Nincs	99,0	93,4	81,8	92,5
Összesen	100	100	100	100

Cukorbetegség	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Van/volt	0,8	7,7	13,6	6,2
Nincs	99,2	92,3	86,4	93,8
Összesen	100	100	100	100

Asztma	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Van/volt	18,5	18,8	16,6	18,2
Nincs	81,5	81,2	83,4	81,8
Összesen	100	100	100	100

Asztma	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Van/volt	14,7	9,8	16,1	12,4
Nincs	85,3	90,2	83,9	87,6
Összesen	100	100	100	100

Gerincfájdalom	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Nincs	50,5	32,4	25,0	36,1
Érzett	36,8	26,3	22,8	28,6
Érzett + kisugárzott	12,6	41,3	52,2	35,2
Összesen	100	100	100	100

Gerincfájdalom	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Nincs	61,2	46,9	40,8	50,9
Érzett	29,4	24,4	23,6	26,0
Érzett + kisugárzott	9,4	28,7	35,6	23,1
Összesen	100	100	100	100

Sérülés	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Van/volt	92,6	92,4	89,9	91,9
Nincs	7,4	7,6	10,1	8,1
Összesen	100	100	100	100

Sérülés	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Van/volt	83,9	90,3	92,2	88,4
Nincs	16,1	9,7	7,8	11,6
Összesen	100	100	100	100

3. táblázat

Testtömeg index

	Férfi	Nő	Összesen
Sovány	5,7	14,2	10,2
Normál	37,6	37,6	37,6
Túlsúlyos	38,3	27,9	32,7
Elhízott	18,4	20,4	19,5
Összesen	100	100	100

4. táblázat

Lelki egészség

Mentális funkcionalitás csökkenése	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Nem áll fenn	89,1	81,1	82,3	83,7
Fennáll	10,9	18,9	17,7	16,3
Összesen	100	100	100	100

Mentális funkcionalitás csökkenése	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Nem áll fenn	93,9	90,7	86,5	91,2
Fennáll	6,1	9,3	13,5	8,8
Összesen	100	100	100	100

5. táblázat

Mennyit tehetünk egészségünkért?

	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Semmit	0,8	4,1	11,5	4,7
Keveset	9,3	19,8	33,9	19,8
Sokat	57,0	58,4	46,9	55,5
Nagyon sokat	32,9	17,7	7,7	20,0
Összesen	100	100	100	100

	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Semmit	1,8	3,2	7,4	3,3
Keveset	8,6	20,6	27,3	17,4
Sokat	60,6	59,2	54,3	59,0
Nagyon sokat	28,9	17,0	11,1	20,3
Összesen	100	100	100	100

6. táblázat

Dohányzás

	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Nem	65,0	68,9	96,2	73,7
Alkalmi	6,0	2,9	0,4	3,3
Rendszeres<20	18,2	16,0	1,9	13,6
Rendszeres legalább 20	10,8	12,2	1,5	9,4
Összesen	100	100	100	100

	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Nem	52,7	56,7	84,9	59,4
Alkalmi	3,0	2,2	1,4	2,4
Rendszeres<20	19,3	10,7	7,4	13,2
Rendszeres legalább 20	25,1	30,3	6,3	25,0
Összesen	100	100	100	100

7. táblázat

Alkoholfogyasztás

	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Soha nem	23,0	33,5	63,1	36,7
Ritkán	50,2	36,2	21,4	37,2
Mértékletesen	20,4	24,9	12,5	20,9
Nagyivó	6,4	5,5	2,9	5,2
Összesen	100	100	100	100

	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Soha nem	8,2	8,1	22,8	10,2
Ritkán	35,4	18,5	21,7	24,9
Mértékletesen	38,4	51,6	41,7	45,5
Nagyivó	18,0	21,8	13,8	19,4
Összesen	100	100	100	100

8. táblázat

Az egészségügyi ellátás igénybevétele

Ellátás	18-64	65-X	Összesen
Igénybevett	87,9	90,4	88,3
Nem vett igénybe	12,1	9,6	11,7
Összesen	100	100	100

Háziorvos	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Igénybevett	64,1	73,0	85,0	73,0
Nem vett igénybe	35,9	27,0	15,0	27,0
Összesen	100	100	100	100

Háziorvos	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Igénybevett	57,7	64,3	81,0	64,4
Nem vett igénybe	42,3	35,7	19,0	35,6
Összesen	100	100	100	100

Fogorvos	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Igénybevett	54,2	36,8	15,0	37,1
Nem vett igénybe	45,8	63,2	85,0	62,9
Összesen	100	100	100	100

Fogorvos	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Igénybevett	44,5	30,9	23,4	34,5
Nem vett igénybe	55,5	69,1	76,6	65,5
Összesen	100	100	100	100

Nőgyógyász	18-34	35-64	65-X	Összesen
5 éven belül	91,8	78,5	34,3	73,1
Több, mint 5 éve	8,2	21,5	65,7	26,9
Összesen	100	100	100	100

Vérnyomás mérés	18-34 nő	35-64 nő	65-X nő	Összesen
Egy éven belül	71,3	82,5	90,3	80,9
Több, mint 1 éve	28,7	17,5	9,7	19,1
Összesen	100	100	100	100

Vérnyomás mérés	18-34 férfi	35-64 férfi	65-X férfi	Összesen
Egy éven belül	67,5	79,6	86,0	76,3
Több, mint 1 éve	32,5	20,4	14,0	23,7
Összesen	100	100	100	100

Terhesség- megszakítás	18-34	35-64	65-X	Összesen
Volt	27,9	62,2	50,0	49,7
Nem volt	72,1	37,8	50,0	50,3
Összesen	100	100	100	100

9. táblázat

A Széchenyi terv 2001/2002-es beszámolója tartalmazza egy olyan reprezentatív országos felmérés adatait, amelyek alapján célzott megelőzési programok tervezése válhatna lehetővé (Hungarostudy I-III).

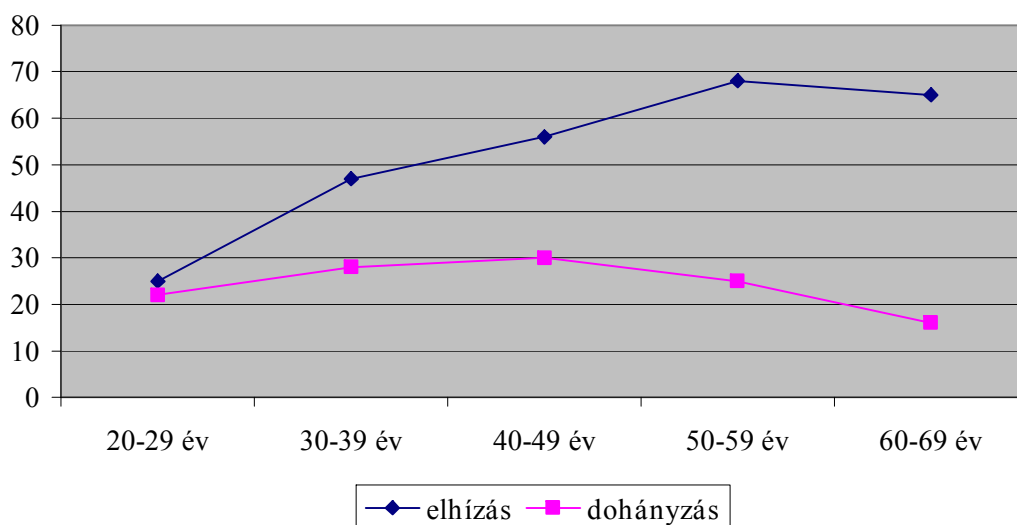
A felmérésben résztvevők kor és nem szerinti megoszlását a 10. táblázat szemlélteti

Nem, korcsoport	Százalékos megoszlás	Mintanagyság
Férfi		
18-39	20	3200
40-59	17	2720
60-X	10	1600
Nő		
18-39	20	3200
40-59	18	2880
60-X	15	2400
Összesen	100	16000

10. táblázat

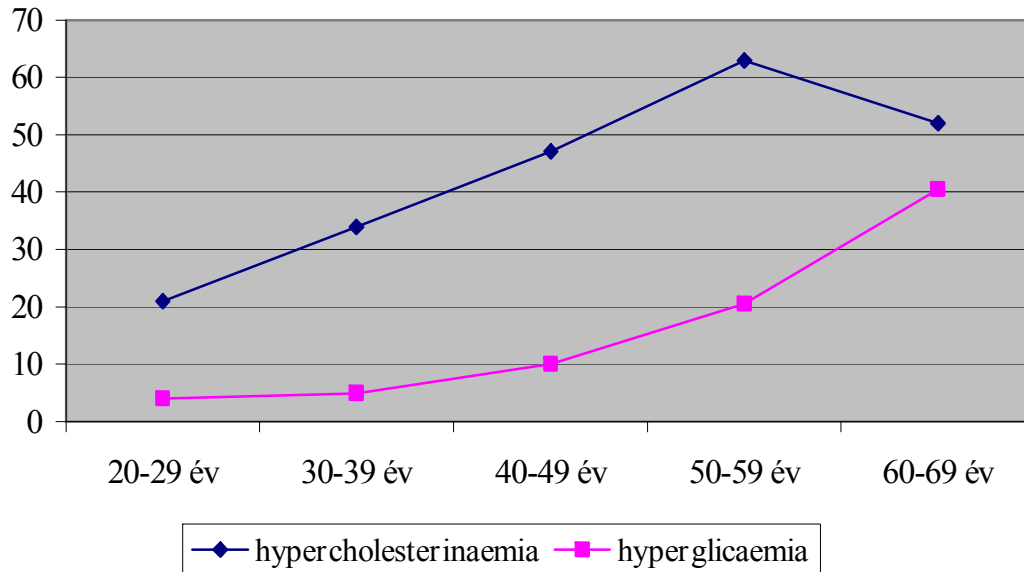
A felmérés alapján, a Nemzeti Népegészségügyi Programban megadott, a primer prevencióban kiemelt fontosságot kapó feladatokra, valamint az elkerülhető halálozások, megbetegedések megelőzésének fontosságára utalnak a 3-8. ábrák.

A dohányzás és elhízás (BMI>25) gyakorisága a kor függvényében

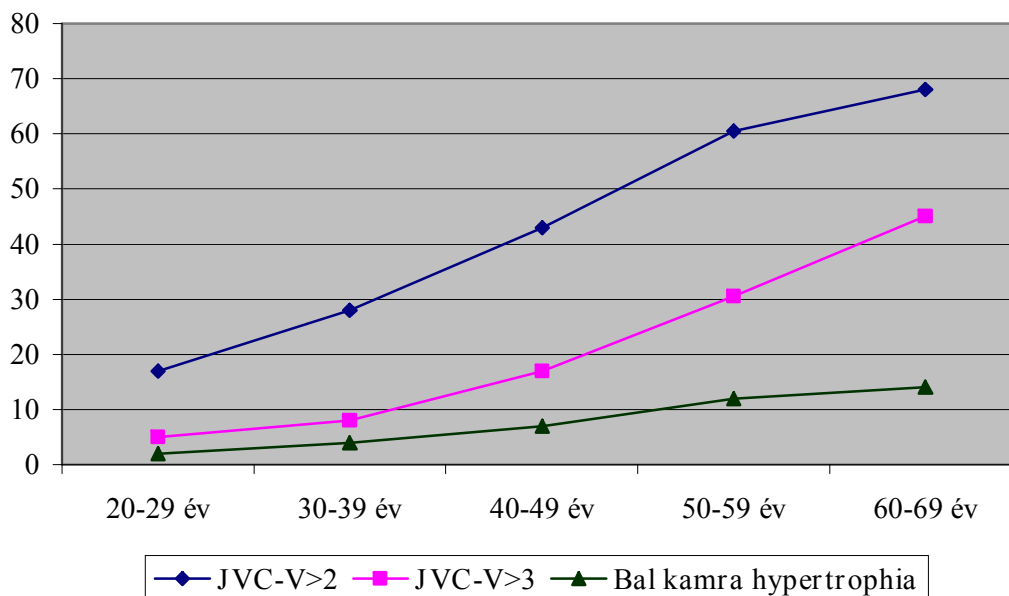
3. ábra

A hypercholesterinaemia (se chol > 5,2 mmol/l) és a hyperglycaemia (éhgymri vércukor > 5,5 mmol/l) gyakorisága a kor függvényében

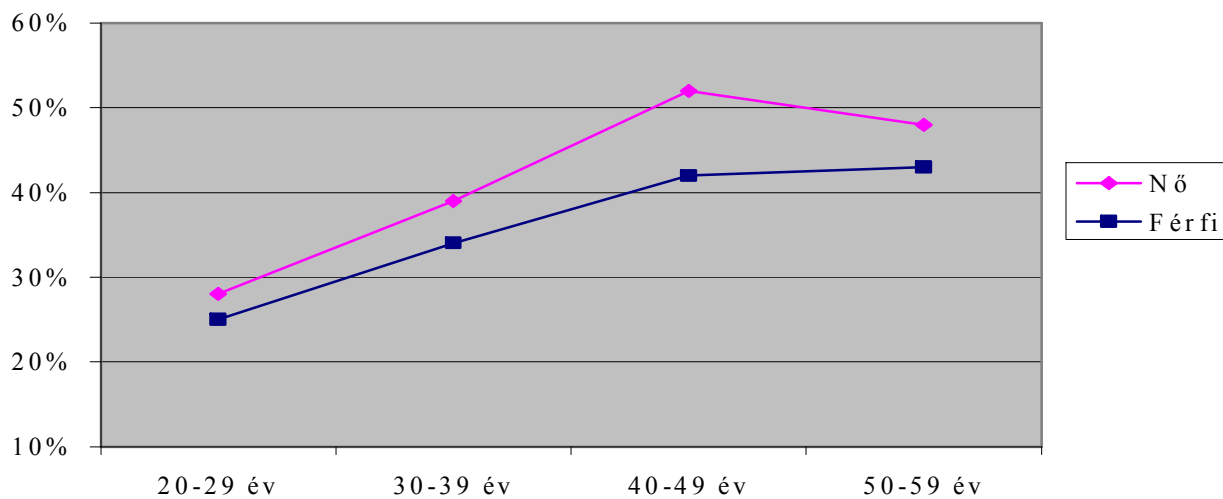
4. ábra

A magasvérnyomás gyakorisága a kor függvényében

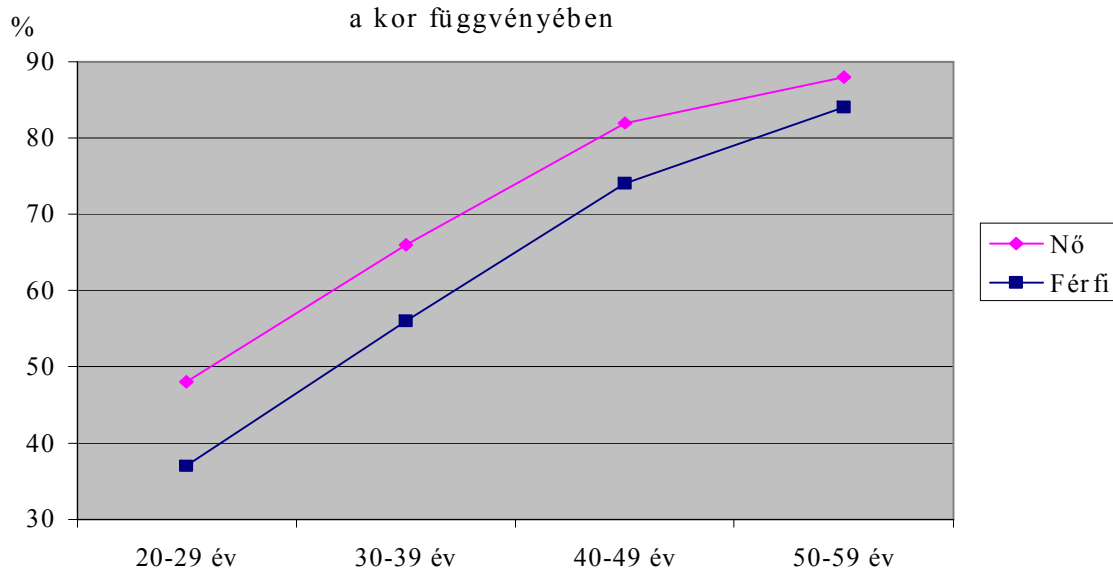
5. ábra

A stresszterheltség jelenléte a kor és nem függvényében

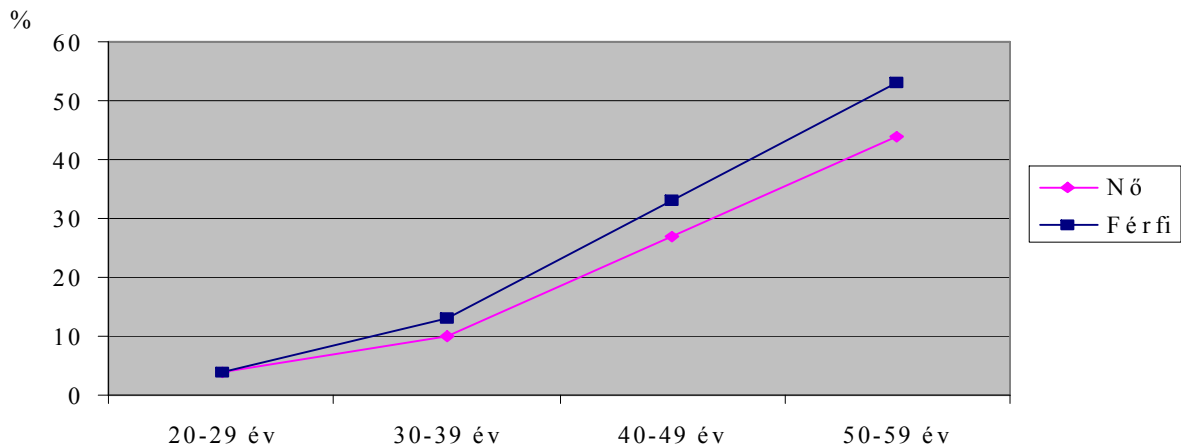
6. ábra

A rizikófaktorokkal rendelkezők arányának alakulása a kor függvényében

7. ábra

Érbettség következtében kialakult szervi elváltozások előfordulásának aránya a kor függvényében

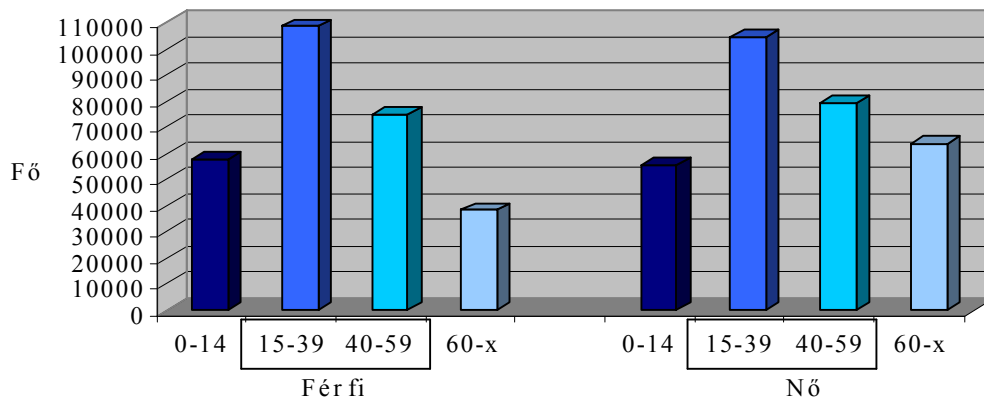
8. ábra

Az országos felmérések eredményeinek ismertetése azért nagy fontosságú, mert az ezek alapján tanulmányozott megyei és városi adatok értékelésénél, a kérdőívek összehasonlításánál, elemzésénél, a cselekvési célok meghatározásánál, illetve az eredmények nyomon követésénél meghatározó jelentőségűek.

IV. Helyzetelemzés

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területileg az ország 6. legnagyobb kiterjedésű, a népesség számot illetően, pedig a 3. legnépesebb megyéje. Korstruktúrája szerint a legfiatalabb megye (9. ábra, 11. és 12. táblázat).

Népesség főbb korcsoportok és nemek szerint
/Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye/
2004. Január 1.

9. ábra

Nem	Összesen	Gyermekekori (0-14 éves)	Fiatal felnőtt korú (15-39 éves)	Idősebb felnőtt korú (40-59 éves)	Időskorú (60 éves vagy idősebb)	100 felnőtt korúra jutó			100 gyermek- korúra jutó időskorú
						Gyermek és időskorú	Gyermekekori	időskorú	
Férfi	279 986	57 724	108 765	75 177	38 320	52	31	21	66
Nő	303 578	55 475	104 861	79 188	64 054	65	30	35	116
Összesen	583 564	113 199	213 626	154 365	102 374	59	31	28	90

11. táblázat A népesség főbb korcsoportok és nemek szerint /Szabolcs-Szatmár-Bereg megye/ (abszolút számok)

Nem	Összesen	Gyermekekori (0-14 éves)	Fiatal felnőtt korú (15-39 éves)	Idősebb felnőtt korú (40-59 éves)	Időskorú (60 éves vagy idősebb)
Férfi	100,0	20,6	38,8	26,9	13,7
Nő	100,0	18,3	34,5	26,1	21,1
Összesen	100,0	19,4	36,6	26,5	17,5

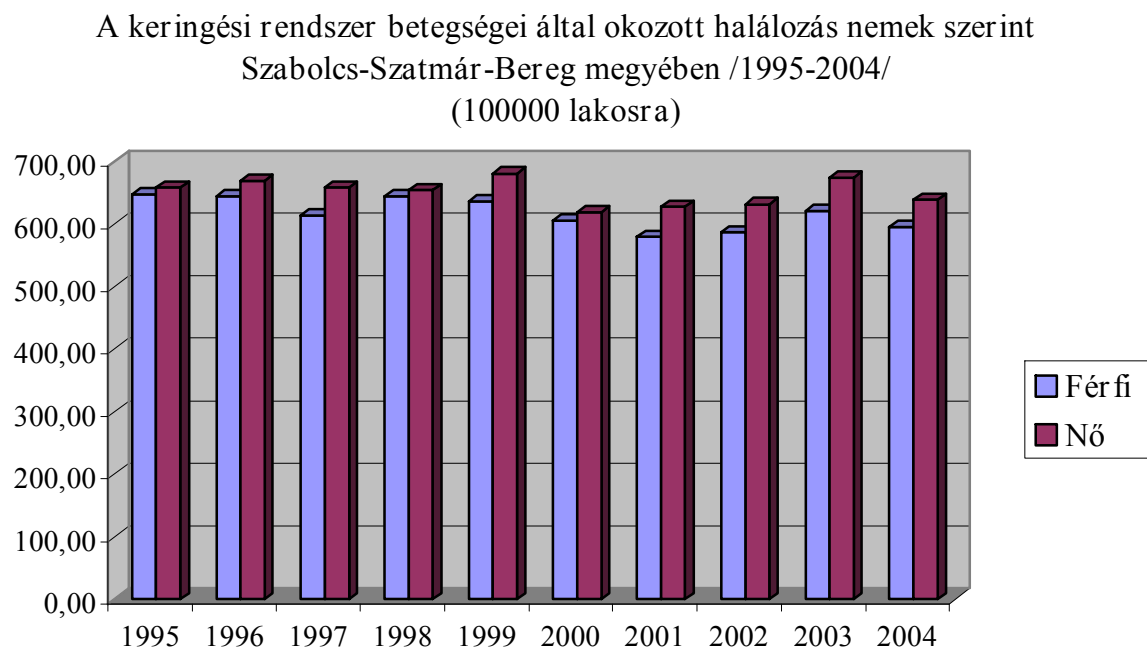
12. táblázat A népesség főbb korcsoportok és nemek szerint /Szabolcs-Szatmár-Bereg megye/ (sorszázalék)

A lakosság egészségi állapotának jellemzésére a megbetegedési, a halálozási és az egészségkárosodásra utaló adatok szolgálnak.

A statisztikai évkönyvekben 10 évre visszamenőleg a 100 000 lakosra vonatkozó megyei halálozási adatok a legteljesebbek, így ezek elemzése adhatja a valósághoz legközelebb álló képet.

A betegségcsoportok elemzése során azokat emeltük ki, amelyek mind országosan, mind a programban kiemelt jelentőségűek.

A 10. ábrán a keringési rendszer betegségei által okozott halálozást ábrázoltuk nemek szerint.

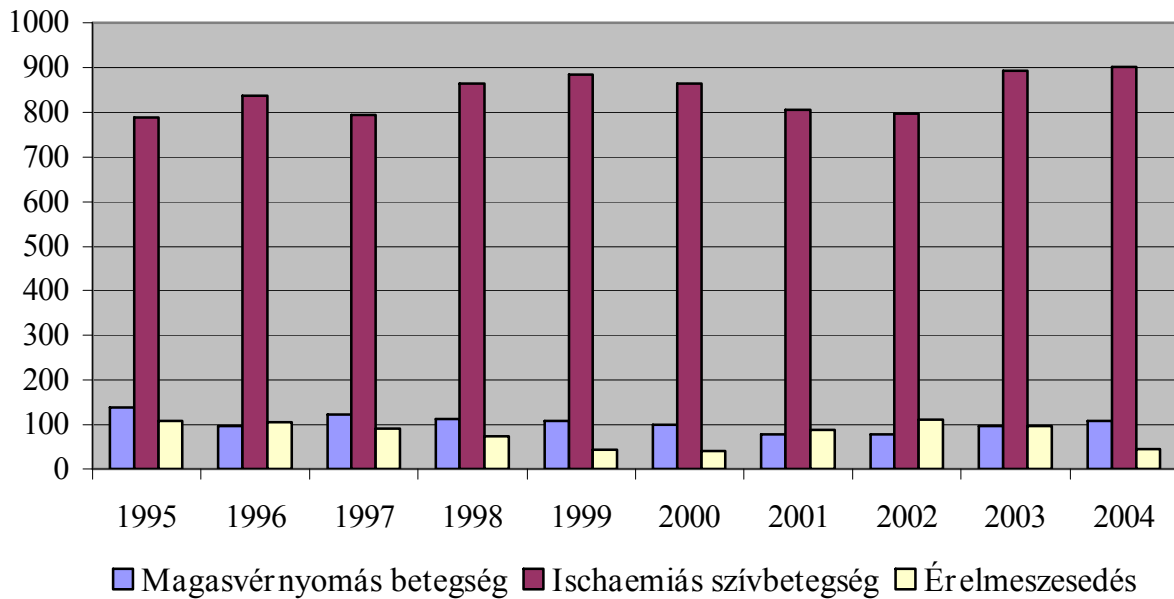
10. ábra

A 10. ábrából látható, hogy az elmúlt tíz évben a keringési rendszeri megbetegedésekből származó halálozás *szignifikánsan nem csökkent* egyik nem körében sem.

A keringési rendszert érintő megbetegedések (magas vérnyomás betegség, ischaemiás szívbetegségek, érelmeszesedés) által okozott halálozást szemlélteti férfiak és nők esetében 1995-2004-ig a 11. és 12. ábra.

A keringési rendszer egyes megbetegedései által okozott halálozás
 férfiak esetében

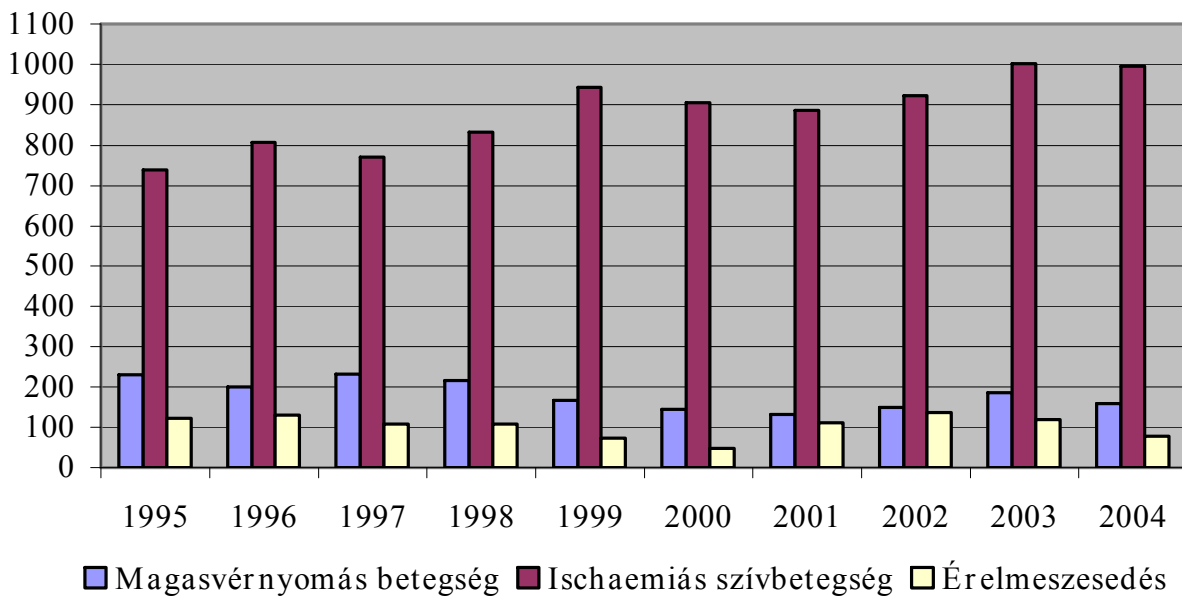
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében /1995-2004/

11. ábra

A keringési rendszer egyes megbetegedései által okozott halálozás
 nők esetében

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében /1995-2004/

12. ábra

Ugyanezen adatok találhatóak a 13. táblázatban számszerűen, illetve a 14. és 15. táblázatokban korcsoportonkénti bontásban.

A keringési rendszer betegségei miatti halálozás Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 1995-2004

Betegség típusa	Év									
	1995		1996		1997		1998		1999	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő
A keringési rendszer betegségei	1809	1933	1798	1965	1711	1933	1795	1919	1768	1996
Ebből										
Magas vérnyomás betegség	139	231	97	200	123	234	113	216	108	167
Ischaemiás szívbetegség	787	738	838	807	794	770	864	833	884	943
Érelmeszesedés	109	123	106	131	91	108	75	108	43	74

Betegség típusa	Év									
	2000		2001		2002		2003		2004	
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő
A keringési rendszer betegségei	1684	1843	1627	1909	1653	1929	1744	2052	1663	1938
Ebből										
Magas vérnyomás betegség	100	144	77	133	78	151	96	186	108	159
Ischaemiás szívbetegség	864	905	805	886	796	923	893	1002	901	996
Érelmeszesedés	42	48	88	112	110	137	97	119	45	79

Forrás: KSH

13. táblázat

A keringési rendszer betegségei miatti halálozás korcsoportonként
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 1995-1999

1995	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
A keringési rendszer betegségei	2	77	480	3183
Ebből				
Magas vérnyomás betegség	-	2	35	333
Ischaemiás szívbetegség	-	36	233	1256
Érelmeszesedés	-	1	9	222

1996	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
A keringési rendszer betegségei	2	59	481	3221
Ebből				
Magas vérnyomás betegség	-	4	20	273
Ischaemiás szívbetegség	-	27	242	1376
Érelmeszesedés	-	-	8	229

1997	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
A keringési rendszer betegségei	1	51	420	3172
Ebből				
Magas vérnyomás betegség	-	3	23	331
Ischaemiás szívbetegség	-	21	230	1313
Érelmeszesedés	-	-	2	197

1998	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
A keringési rendszer betegségei	3	53	485	3173
Ebből				
Magas vérnyomás betegség	-	1	27	301
Ischaemiás szívbetegség	-	26	238	1433
Érelmeszesedés	-	-	6	177

1999	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
A keringési rendszer betegségei	-	47	431	3286
Ebből				
Magas vérnyomás betegség	-	4	19	252
Ischaemiás szívbetegség	-	26	218	1583
Érelmeszesedés	-	-	5	112

Forrás: KSH

14. táblázat

A keringési rendszer betegségei miatti halálozás korcsoportonként
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2000-2004

2000	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
A keringési rendszer betegségei	2	46	410	3069
Ebből				
Magas vérnyomás betegség	-	1	20	223
Ischaemiás szívbetegség	-	23	218	1528
Érelmeszesedés	-	-	1	89

2001	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
A keringési rendszer betegségei	1	38	404	3093
Ebből				
Magas vérnyomás betegség	-	-	20	190
Ischaemiás szívbetegség	-	17	220	1454
Érelmeszesedés	-	-	7	193

2002	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
A keringési rendszer betegségei	1	39	450	3092
Ebből				
Magas vérnyomás betegség	-	1	19	209
Ischaemiás szívbetegség	-	13	227	1479
Érelmeszesedés	-	1	6	240

2003	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
A keringési rendszer betegségei	-	32	454	3310
Ebből				
Magas vérnyomás betegség	-	3	19	260
Ischaemiás szívbetegség	-	11	240	1644
Érelmeszesedés	-	-	10	206

2004	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
A keringési rendszer betegségei	1	44	448	3108
Ebből				
Magas vérnyomás betegség	-	4	25	238
Ischaemiás szívbetegség	-	18	232	1647
Érelmeszesedés	-	-	7	117

Forrás: KSH

15. táblázat

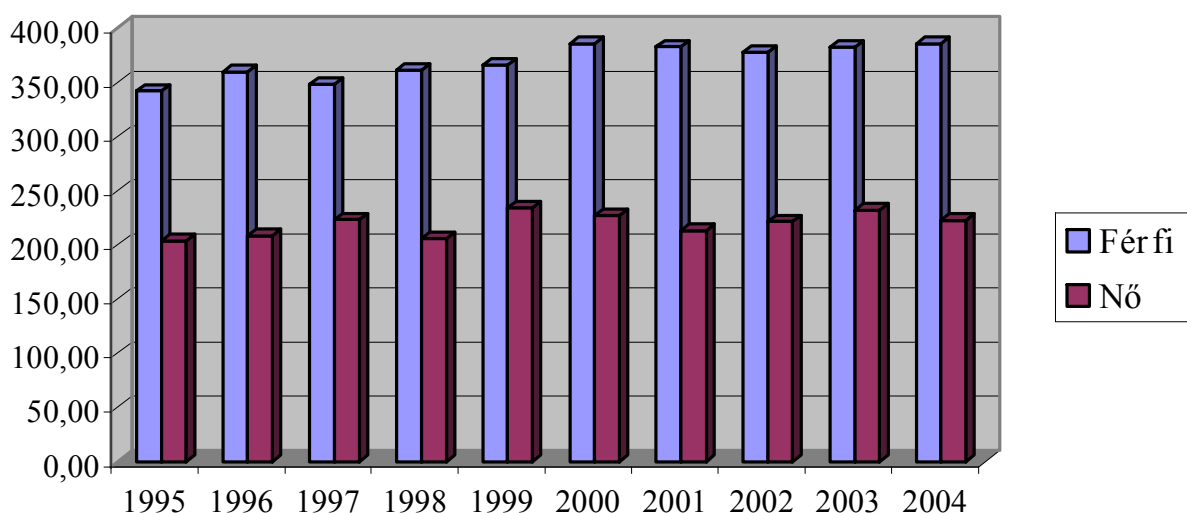
Összegezve: A keringési rendszer betegségeiből származó halálozás az elmúlt 10 évben jelentős, mérhető csökkenést nem mutatott. A 60 év felettek halálozásában továbbra is első helyen áll.

A 40-59 év közötti, illetve a 60 év feletti korcsoportokban az ischaemiás szívbetegség vezet, mint halálok.

A megye *rákhálózási statisztikája* nemek szerinti bontásban 10 évre visszamenőleg (13. ábra) sem megnyugtatóbb.

Nemhogy csökkent volna ezen betegségcsoportból származó halálozás, inkább még *növekedést mutat, némi stagnálás után.*

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye rákhálózási statisztikája
nemek szerint /1995-2004/
(100000 lakosra)

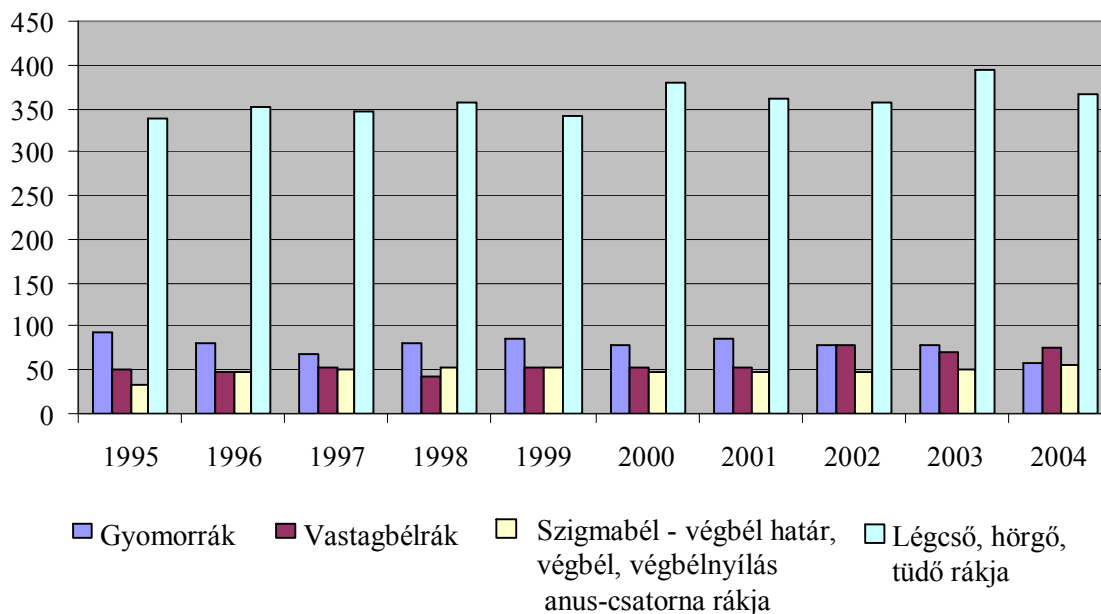

13. ábra

A 14. és 15. ábra nemek és daganattípusok szerinti bontásban mutatja a halálozást.

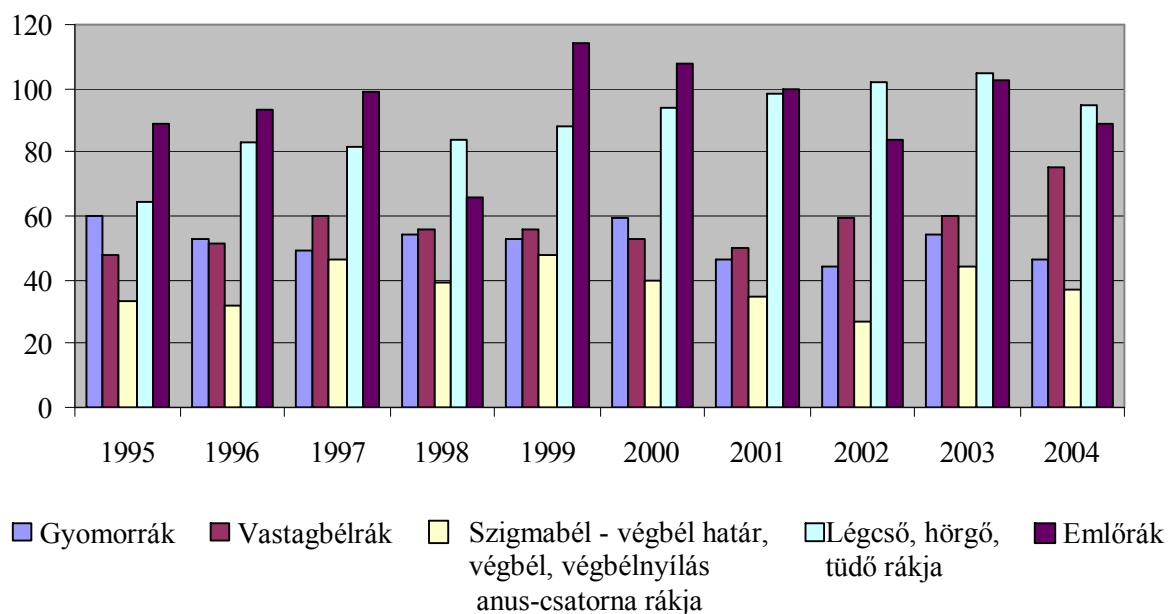
Ugyanezt szemlélteti a 16. és 17. táblázat számszerűleg, míg a 18-27. táblázatban szerepel a lakossági korcsoportos bontás évek szerint.

Daganatos megbetegedések miatti halálozás férfiak
 körében Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében
 /1995-2004/

14. ábra

Daganatos megbetegedések miatti halálozás nők körében
 Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében
 /1995-2004/

15. ábra

Daganatos halálozás Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében /1995-1999/

Daganat típusa	Év									
	1995		1996		1997		1998		1999	
	Fér fi	Nő	Fér fi	Nő	Fér fi	Nő	Fér fi	Nő	Fér fi	Nő
Összesen	955	598	1004	612	971	655	1007	604	1017	686
Ebből										
Gyomor rosszindulatú daganata	93	60	81	53	67	49	82	54	86	53
Vastagbél rosszindulatú daganata	51	48	49	51	53	60	43	56	52	56
Szigmabél – végbél határ, a végbél, a végbélnyílás és az anuscsatorna rosszindulatú daganata	34	33	47	32	50	46	52	39	53	48
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	340	64	351	83	347	82	357	84	341	88
Emlő rosszindulatú daganata		89	1	93	2	99	-	66	-	114

Forrás: KSH

16. táblázat

Daganatos halálozás Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében /2000-2004/

Daganat típusa	Év									
	2000		2001		2002		2003		2004	
	Fér fi	Nő	Fér fi	Nő	Fér fi	Nő	Fér fi	Nő	Fér fi	Nő
Összesen	1073	676	1075	649	1064	677	1073	707	1078	676
Ebből										
Gyomor rosszindulatú daganata	79	59	87	46	79	44	78	54	58	46
Vastagbél rosszindulatú daganata	53	53	53	50	79	59	71	60	77	75
Szigmabél – végbél határ, a végbél, a végbélnyílás és az anus-csatorna rosszindulatú daganata	48	40	48	35	47	27	51	44	55	37
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	380	94	362	98	357	102	395	105	367	95
Emlő rosszindulatú daganata	2	108	-	100	1	84	1	103	1	89

Forrás: KSH

17. táblázat

Lakossági korcsoportok daganatos halálozása
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

Év: 1995

	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
Daganatok (összesen)	5	52	421	1075
Gyomor rosszindulatú daganata	-	2	24	127
Vastagbél rosszindulatú daganata	-	3	11	85
Szigmabél-végbél határ a végbél, a végbélnyílás és az anus-csatorna rosszindulatú daganata	-	2	9	56
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	-	11	152	241
Emlő rosszindulatú daganata	-	1	24	64

Forrás: KSH

18. táblázat

Év: 1996

	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
Daganatok (összesen)	8	48	407	1153
Gyomor rosszindulatú daganata	-	2	22	110
Vastagbél rosszindulatú daganata	-	1	14	85
Szigmabél-végbél határ a végbél, a végbélnyílás és az anus-csatorna rosszindulatú daganata	-	1	13	65
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	-	10	115	309
Emlő rosszindulatú daganata	-	-	33	61

Forrás: KSH

19. táblázat

Lakossági korcsoportok daganatos halálozása
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

Év: 1997

	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
Daganatok (összesen)	7	38	449	1132
Gyomor rosszindulatú daganata	-	-	19	97
Vastagbél rosszindulatú daganata	-	3	24	86
Szigmabél-végbél határ a végbél, a végbélnyílás és az anus-csatorna rosszindulatú daganata	-	1	15	80
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	-	5	141	283
Emlő rosszindulatú daganata	-	3	30	68

Forrás: KSH

20. táblázat

Év: 1998

	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
Daganatok (összesen)	5	36	443	1127
Gyomor rosszindulatú daganata	-	3	27	106
Vastagbél rosszindulatú daganata	-	1	11	87
Szigmabél-végbél határ a végbél, a végbélnyílás és az anus-csatorna rosszindulatú daganata	-	1	17	74
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	-	5	157	279
Emlő rosszindulatú daganata	-	2	15	49

Forrás: KSH

21. táblázat

Lakossági korcsoportok daganatos halálozása
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

Év: 1999

	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
Daganatok (összesen)	4	37	462	1200
Gyomor rosszindulatú daganata	-	4	24	111
Vastagbél rosszindulatú daganata	-	2	15	91
Szigmabél-végbél határ a végbél, a végbélnyílás és az anus-csatorna rosszindulatú daganata	-	1	26	74
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	-	3	129	297
Emlő rosszindulatú daganata	-	1	36	77

Forrás: KSH

22. táblázat

Év: 2000

	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
Daganatok (összesen)	3	40	474	1232
Gyomor rosszindulatú daganata	-	4	29	105
Vastagbél rosszindulatú daganata	-	1	18	87
Szigmabél-végbél határ a végbél, a végbélnyílás és az anus-csatorna rosszindulatú daganata	-	-	19	69
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	-	11	144	319
Emlő rosszindulatú daganata	-	2	38	70

Forrás: KSH

23. táblázat

Lakossági korcsoportok daganatos halálozása
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

Év: 2001

	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
Daganatok (összesen)	1	32	495	1196
Gyomor rosszindulatú daganata	-	2	29	102
Vastagbél rosszindulatú daganata	-	1	13	89
Szigmabél-végbél határ a végbél, a végbélnyílás és az anus-csatorna rosszindulatú daganata	-	1	18	64
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	-	2	171	287
Emlő rosszindulatú daganata	-	1	29	70

Forrás: KSH

24. táblázat

Év: 2002

	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
Daganatok (összesen)	8	35	520	1178
Gyomor rosszindulatú daganata	-	2	29	92
Vastagbél rosszindulatú daganata	-	1	29	108
Szigmabél-végbél határ a végbél, a végbélnyílás és az anus-csatorna rosszindulatú daganata	-	2	8	64
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	-	2	163	294
Emlő rosszindulatú daganata	-	2	26	57

Forrás: KSH

25. táblázat

Lakossági korcsoportok daganatos halálozása
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

Év: 2003

	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
Daganatok (összesen)	4	39	512	1225
Gyomor rosszindulatú daganata	-	1	24	107
Vastagbél rosszindulatú daganata	-	1	24	106
Szigmabél-végbél határ a végbél, a végbélnyílás és az anus-csatorna rosszindulatú daganata	-	-	20	75
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	-	9	184	307
Emlő rosszindulatú daganata	-	3	32	69

Forrás: KSH

26. táblázat

Év: 2004

	Korcsoportok			
	-14	15-39	40-59	60-
Daganatok (összesen)	4	28	514	1208
Gyomor rosszindulatú daganata	-	-	22	82
Vastagbél rosszindulatú daganata	-	-	19	133
Szigmabél-végbél határ a végbél, a végbélnyílás és az anus-csatorna rosszindulatú daganata	-	1	19	72
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata	-	4	179	279
Emlő rosszindulatú daganata	-	2	31	57

Forrás: KSH

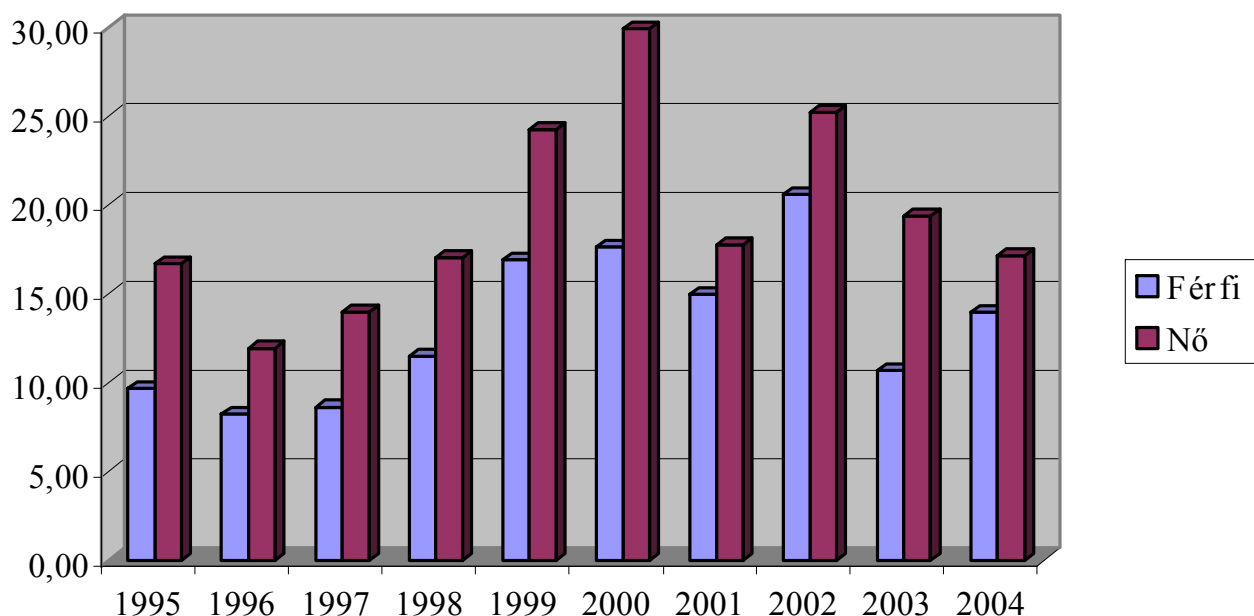
27. táblázat

Összegezve: A megyében a daganatos megbetegedések miatti halálozás a szív és érrendszeri megbetegedéseket követi. Az elmúlt években jelentős csökkenést a rosszindulatú megbetegedésekből eredő halálozás nem mutat. A leggyakoribb fajtái *férfiak* esetében, a gyomorrák, a vastagbélrák, a szigmabél-végbél határ, a végbél, a végbélnyílás rákja, a légső, hörgő és tüdőrák, *nőknél* mindezekhez társul még az emlőrák.

Akár az össz-daganatos halálozást nézzük, akár a daganattípusok szerintit az aktív (40-59 év), illetve a 60 év feletti korosztály a leginkább érintett.

A 16. ábra és a 28. táblázat a *cukorbetegség*, a 17. ábra és a 29. táblázat a *mentális és viselkedészavarok*, a 18. ábra és a 30. táblázat pedig a *mozgásszervi megbetegedések miatti halálozásokat* ábrázolja nemek szerinti és korcsoportos bontásban, 10 évre visszamenőleg, számszerűleg illetve 100 000 lakosra vonatkoztatva.

Cukorbetegség által okozott halálozás nemek szerint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében /1994-2005/
(100000 lakosra)

16. ábra

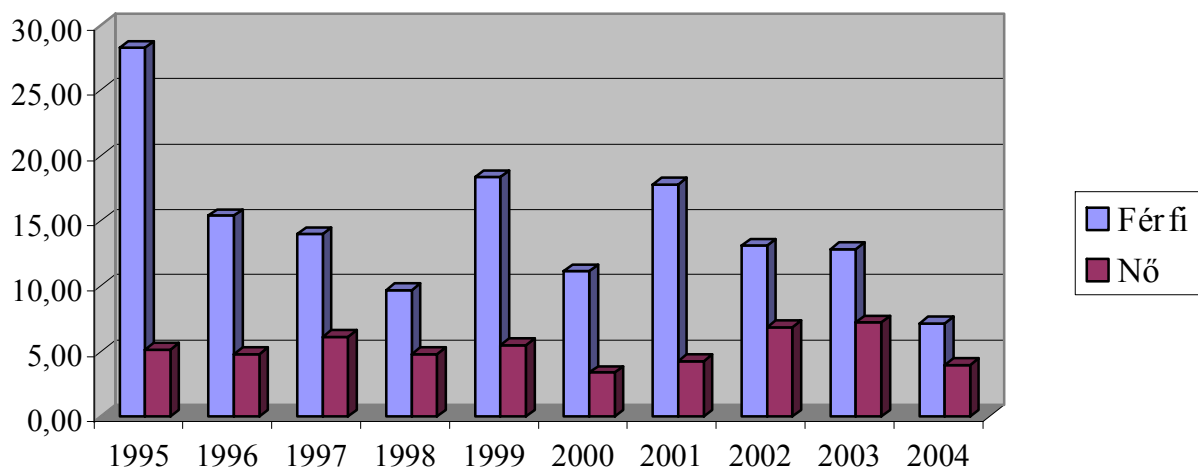
Cukorbetegség miatti halálozás Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében
1995-2004

Év	Meghaltak száma			Ebből			
	Férő	Nő	Összesen	0-14	15-39	40-59	60-
1995	27	49	76	-	3	10	63
1996	23	35	58	-	3	4	51
1997	24	41	65	1	-	13	51
1998	32	50	82	-	2	9	71
1999	47	71	118	-	3	17	98
2000	49	89	138	-	1	11	126
2001	42	54	96	-	1	16	79
2002	58	77	135	-	-	22	113
2003	30	59	89	-	1	20	68
2004	39	52	91	-	4	22	65

Forrás: KSH

28. táblázat

Mentális és viselkedészavarok miatti halálozás nemek szerint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében /1995-2004/
(100000 lakosra)

17. ábra

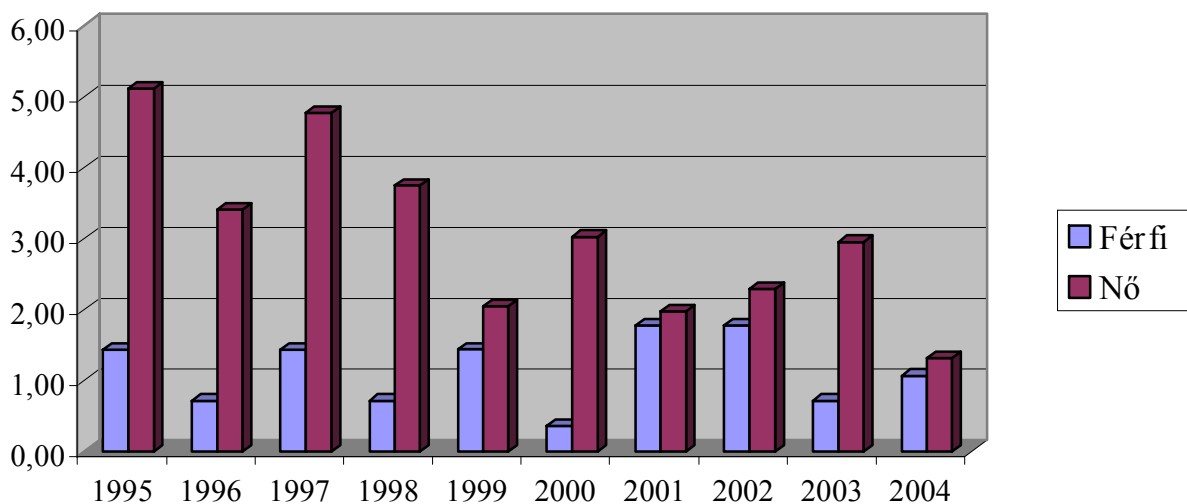
Mentális és viselkedészavarok miatti halálozás
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 1995-2004

Év	Meghaltak száma			Ebből			
	Férfi	Nő	Összesen	0-14	15-39	40-59	60-
1995	79	15	94	-	11	42	41
1996	43	14	57	-	10	28	19
1997	39	18	57	-	5	25	27
1998	27	14	41	-	1	17	23
1999	51	16	67	-	5	33	29
2000	31	10	41	-	2	15	24
2001	50	13	63	-	4	27	32
2002	37	21	58	-	2	20	36
2003	36	22	58	-	2	25	31
2004	20	12	32	-	2	15	15

Forrás: KSH

29. táblázat

A csont-, izomrendszer és kötőszövet betegségei által okozott halálozás
nemek szerint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében
/1995-2004/ (100000 lakosra)

18. ábra

A csont-, izomrendszer és kötőszövet betegségei miatti halálozás
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 1995-2004

Év	Meghaltak száma			Ebből			
	Férfi	Nő	Összesen	0-14	15-39	40-59	60-
1995	4	15	19	-	2	6	11
1996	2	10	12	-	-	1	11
1997	4	14	18	-	2	5	11
1998	2	11	13	-	1	2	10
1999	4	6	10	-	1	1	8
2000	1	9	10	-	-	4	6
2001	5	6	11	-	-	4	7
2002	5	7	12	-	1	3	8
2003	2	9	11	-	-	3	8
2004	3	4	7	-	-	3	4

Forrás: KSH

30. táblázat

Ezen népegészségügyileg fontos betegcsoportokban a halálozási ráta változatos képet mutat az aktív (40-59 éves), és a 60 év feletti korosztályt illetően a vizsgált időintervallumban.

A 31/1- 31/10 táblázatokban az *idő előtti halálozás miatt elvesztett évek számát*, illetve a *különböző korcsoportok (0-59 év) részvételi arányát* ábrázoltuk a daganatos-, a keringési rendszer-, a mentális és viselkedészavarok által okozott-, a mozgásszervi illetve a cukorbetegség következtében létrejött megbetegedési csoportokban 100 000 lakosra vonatkoztatva megyénkben.

Az idő előtti halálozás miatt elvesztett évek száma

A daganatos megbetegedés miatti halálozás következtében elvesztett évek száma a 0-59 éves korcsoportokra (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, 2004):

Korcsoportok I	Osztályközép X_i	A le nem élt évek száma a_i	A meghaltak száma d_i	Az elvesztett évek száma $v_i = a_i * d_i$
0-14	7	53	4	212
15-39	27,5	32,5	28	910
40-59	50	10	514	5140

31/1. táblázat

$$\sum a_i * d_i = 6262.$$

Az elvesztett évek száma: $V = 6262$ év.

Lakosságszám: $N = 481190$ (0-59 éves).

100000 lakosra jutó elvesztett évek száma:

$$W = \frac{6262}{481190} * 100000 = 1301,36 \text{ év/100000 lakos}$$

A 0-59 életév közöttiek daganatos megbetegedések miatti vesztesége 2004-ben a megyében 6262 év; 100000 lakosra vonatkoztatva 1301,36 év, azaz 100000 lakosonként és évenként 1301 évet veszítünk el a daganatos halálozás miatt.

A különböző csoportok részvételi aránya a daganatos halálozás miatti veszteségben

(0-59 évesek):

Korcsoportok	Az elvesztett évek száma	%
0-14	212	3,39
15-39	910	14,53
40-59	5140	82,08
Összesen	6262	100,00

31/2. táblázat

A 31/2. táblázat alapján megállapítható, hogy a legrosszabb és a legmeghatározóbb a 40-59 éves korosztály vesztesége, mely 82,08% értékével az összes veszteség több mint $\frac{3}{4}$ -ét teszi ki.

A keringési rendszer megbetegedései által okozott halálozás következtében elvesztett évek száma a 0-59 éves korcsoportokra (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, 2004):

Korcsoportok I	Osztályközép X_i	A le nem élt évek száma a_i	A meghaltak száma d_i	Az elvesztett évek száma $v_i = a_i * d_i$
0-14	7	53	1	53
15-39	27,5	32,5	44	1430
40-59	50	10	448	4480

31/3. táblázat

$$\sum a_i * d_i = 5963.$$

Az elvesztett évek száma: $V = 5963$ év.

Lakosságszám: $N = 481190$ (0-59 éves).

100000 lakosra jutó elvesztett évek száma:

$$W = \frac{5963}{481190} * 100000 = 1239,21 \text{ év/100000 lakos}$$

A 0-59 életév közöttiek keringési rendszer megbetegedései által okozott halálozás miatti vesztesége 2004-ben a megyében 5963 év; 100000 lakosra vonatkoztatva 1239,21 év, azaz 100000 lakosonként és évenként 1239 évet veszítünk el e betegségsoport miatti halálozás által.

A különböző csoportok részvételi aránya a keringési rendszer megbetegedései által okozott halálozás miatti veszteségben (0-59 évesek):

Korcsoportok	Az elvesztett évek száma	%
0-14	53	0,89
15-39	1430	23,98
40-59	4480	75,13
Összesen	5963	100,00

31/4. táblázat

A 31/4. táblázat alapján megállapítható, hogy legrosszabb és a legmeghatározóbb a 40-59 éves korosztály vesztesége, mely 75,13% értékével az összes veszteség mintegy $\frac{3}{4}$ -ét teszi ki.

A mentális és viselkedészavarok által okozott halálozás következtében elvesztett évek száma a 0-59 éves korcsoportokra (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, 2004):

Korcsoportok I	Osztályközép X_i	A le nem élt évek száma a_i	A meghaltak száma d_i	Az elvesztett évek száma $v_i = a_i * d_i$
0-14	7	53	0	0
15-39	27,5	32,5	2	65
40-59	50	10	15	150

31/5. táblázat

$$\sum a_i * d_i = 215.$$

Az elvesztett évek száma: $V = 215$ év.

Lakosságszám: $N = 481190$ (0-59 éves).

100000 lakosra jutó elvesztett évek száma:

$$W = \frac{215}{481190} * 100000 = 44,68 \text{ év/100000 lakos}$$

A 0-59 életév közöttiek mentális és viselkedészavarok által okozott halálozás miatti vesztesége 2004-ben a megyében 215 év; 100000 lakosra vonatkoztatva 44,68 év, azaz 100000 lakosonként és évenként 45 évet veszítünk el e betegségcsoport miatti halálozás által.

A különböző csoportok részvételi aránya a mentális és viselkedészavarok által okozott halálozás miatti veszteségben (0-59 évesek):

Korcsoportok	Az elvesztett évek száma	%
0-14	0	0
15-39	65	30,23
40-59	150	69,77
Összesen	215	100,00

31/6. táblázat

A 31/6. táblázat alapján megállapítható, hogy legrosszabb és a legmeghatározóbb a 40-59 éves korosztály vesztesége.

A csont-, izomrendszer és kötőszövet betegségei által okozott halálozás következtében elvesztett évek száma a 0-59 éves korcsoportokra (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, 2004):

Korcsoportok I	Osztályközép X_i	A le nem élt évek száma a_i	A meghaltak száma d_i	Az elvesztett évek száma $v_i = a_i * d_i$
0-14	7	53	0	0
15-39	27,5	32,5	0	0
40-59	50	10	3	30

31/7. táblázat

$$\sum a_i * d_i = 30.$$

Az elvesztett évek száma: $V = 30$ év.

Lakosságszám: $N = 481190$ (0-59 éves).

100000 lakosra jutó elvesztett évek száma:

$$W = \frac{30}{481190} * 100000 = 6,23 \text{ év/100000 lakos}$$

A 0-59 életév közöttiek csont-, izomrendszer és kötőszövet betegségei által okozott halálozás miatti vesztesége 2004-ben a megyében 30 év; 100000 lakosra vonatkoztatva 6,23 év azaz 100000 lakosonként és évenként 6 évet veszítünk el e betegségcsoport által okozott halálozás miatt.

A különböző csoportok részvételi aránya a csont-, izomrendszer és kötőszövet betegségei által okozott halálozás miatti veszteségben (0-59 évesek):

Korcsoportok	Az elvesztett évek száma	%
0-14	0	0
15-39	0	0
40-59	30	100,00
Összesen	30	100,00

31/8. táblázat

A 31/8. táblázatból látható, hogy a 40-59 év közötti korosztály vesztesége a legmeghatározóbb.

A cukorbetegség által okozott halálozás következtében elvesztett évek száma a 0-59 éves korcsoportokra (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, 2004):

Korcsoportok I	Osztályközép X_i	A le nem élt évek száma a_i	A meghaltak száma d_i	Az elvesztett évek száma $v_i = a_i * d_i$
0-14	7	53	0	0
15-39	27,5	32,5	4	130
40-59	50	10	22	220

31/9. táblázat

$$\sum a_i * d_i = 350.$$

Az elvesztett évek száma: $V = 350$ év.

Lakosságszám: $N = 481190$ (0-59 éves).

100000 lakosra jutó elvesztett évek száma:

$$W = \frac{350}{481190} * 100000 = 72,74 \text{ év/100000 lakos}$$

A 0-59 életév közöttiek cukorbetegség által okozott halálozás miatti vesztesége 2004-ben a megyében 350 év; 100000 lakosra vonatkoztatva 72,74 év, azaz 100000 lakosonként és évenként 73 évet veszítünk el a cukorbetegség miatti halálozás által.

A különböző csoportok részvételi aránya a cukorbetegség által okozott halálozás miatti veszteségben (0-59 évesek):

Korcsoportok	Az elvesztett évek száma	%
0-14	0	0
15-39	130	37,14
40-59	220	62,86
Összesen	350	100,00

31/10. táblázat

A 31/10. táblázat alapján megállapítható, hogy a legrosszabb és a legmeghatározóbb a 40-59 éves korosztály vesztesége.

A fenti táblázatokból is kiderül, hogy a legkritikusabb, és a legmeghatározóbb az aktív (40-59 év) korosztály vesztesége, amely szinte majdnem mindegyik megbetegedésnél az összes veszteség mintegy $\frac{3}{4}$ -ét teszi ki.

Ezen az adatok is elgondolkodtatóak, hogy ilyen tendencia mellett mennyi lesz 5-10 év múlva a 60 év feletti korosztály létszáma, és csökkenő születésszám mellett hogyan is fogunk állni a népességszámmal?

A 32. táblázat csak figyelemfelkeltés, de így is megdöbbentőek az adatok.

Ugyanis a megye lakossága: 586 193 fő volt 2003. január 1.-én. A háziorvosi szolgálathoz bejelentkezett 19 évesek, és idősebbek betegségei közül a leggyakoribbak: a *cukorbetegség: ebben 21 613 fő*, illetve a *magas vérnyomás-betegség: ebben 102 852 fő* szenvedett, ez *összesen 124 465 főt érintett*.

A háziorvosi szolgálathoz bejelentkezett 19 évesek és idősebbek betegségei közül a gyakoribb betegségek, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, 2003

Diabetes mellitus

Korcsoportok	Fér fi		Nő	
	Betegek száma	10000 lakosra jutó megbetegedések	Betegek száma	10000 lakosra jutó megbetegedések
19-24	65	24,4	124	48,7
25-34	235	52,3	346	79,4
35-44	819	211,5	928	242,0
45-54	2309	549,1	2254	516,2
55-64	2483	1011,2	3058	1005,6
65-74	2023	1149,9	3527	1233,9
75-	1108	1126,9	2334	1116,4
Összesen	9042	442,5	12571	544,3

Magas vérnyomás-betegség

Korcsoportok	Fér fi		Nő	
	Betegek száma	10000 lakosra jutó megbetegedések	Betegek száma	10000 lakosra jutó megbetegedések
19-24	649	243,6	651	255,4
25-34	1848	411,1	2067	474,6
35-44	4657	1202,8	5602	1460,6
45-54	9882	2350,2	13087	2997,2
55-64	9678	3941,3	14563	4789,0
65-74	8325	4731,9	14804	5179,1
75-	5391	5482,8	11648	5571,3
Összesen	40430	1978,6	62422	2702,7

32. táblázat

Forrás: KSH

V. Nyíregyháza

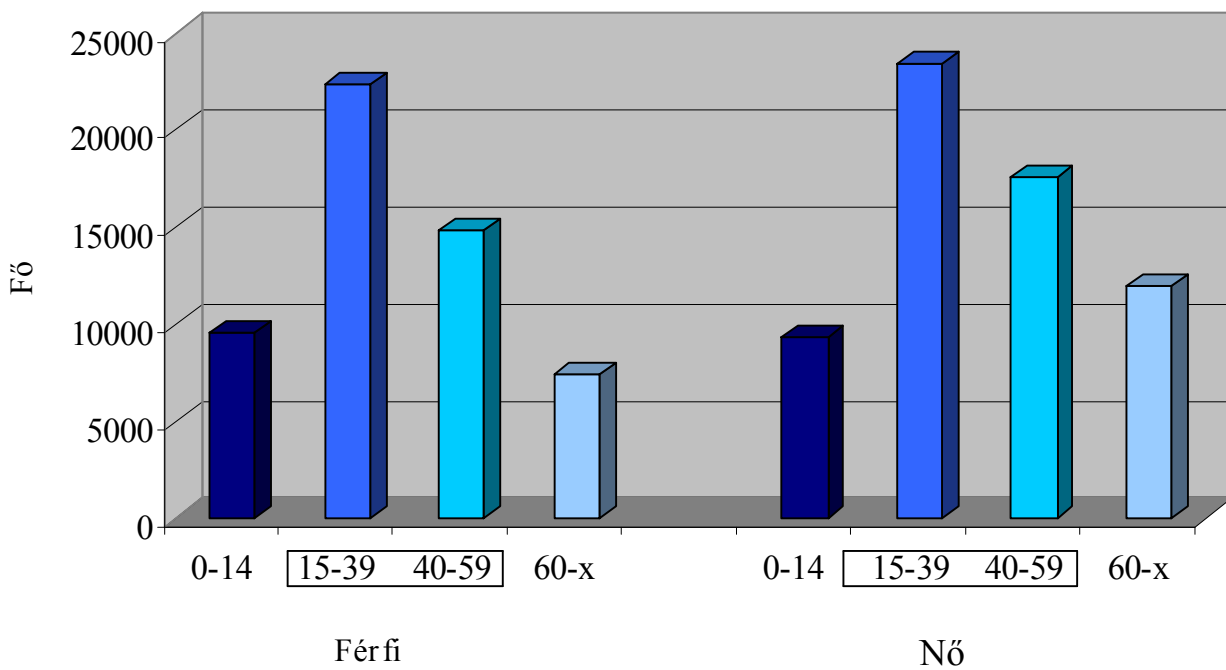
1. Statisztikai adatok

Nyíregyháza a Nyírség középső részén helyezkedik el. Megyeszékhely, az ország legkeletibb fekvésű városa.

Lakónépessége (2004. január 1.): 116 540 fő.

A népesség főbb korcsoportok és nemek szerinti megoszlását a 19. ábra és a 33. táblázat szemlélteti.

A népesség főbb korcsoportok és nemek szerint /Nyíregyháza/
2004. január 1.

19. ábra

A népesség főbb korcsoportok és nemek szerint /Nyíregyháza/
(abszolút számok)

Nem	Összesen	Gyermekkorú (0-14 éves)	Fiatal felnőtt korú (15-39 éves)	Idősebb felnőtt korú (40-59 éves)	Időskorú (60 éves vagy idősebb)	100 felnőtt korúra jutó			100 gyermek- korúra jutó időskorú
						Gyermek és időskorú	Gyermekkorú	Időskorú	
Férfi	54 230	9 584	22 390	14 790	7 466	46	26	20	78
Nő	62 310	9 297	23 403	17 608	12 002	52	23	29	129
Összesen	116 540	18 881	45 793	32 398	19 468	49	24	25	103

33. táblázat

Az egészségügyi ellátásban 48 háziorvos, 27 házi gyermekorvos és 32 fogorvos biztosítja az alapellátást. A városban jelenleg 50 területi és 22 iskola-ifjúsági védőnő dolgozik.

A statisztikai adatokkal korántsem állunk olyan jól, mint a megye esetében.

Mivel az egészségterv kidolgozásához megbetegedési adatokra van szükségünk, és az utóbbi években a számítógépes nyilvántartás az alapellátásai rendszerben is megoldott, ezért összeállítottunk a felnőtt háziorvosok (34. táblázat) és a gyermek háziorvosok (35. táblázat) számára egy-egy táblázatot, amelyekbe nem és korcsoportos bontásban is könnyen beírhatók az egyes megbetegedés csoportokra jellemző számadatok.

Ezek a táblázatok 10 évet ölelnek fel, de mivel tudjuk, hogy a számítógépes adatnyilvántartás csak néhány éve megoldott, ezért csak azokat a rubrikákat kellene kitölteni, amely adatok rendelkezésre állnak.

Az elkövetkező években már elérhető a táblázatok komplex kitöltése, így könnyen feldolgozhatóak és kiértékelhetőek lennének az adott betegségcsoportokra jellemző adatok a megyeihez hasonlóan.

Ennek megfelelően a megvalósításra kerülő modell programok hatásai leírhatóak, és jól nyomon követhetőek lennének.

Így létrehozható lenne egy számítógépes statisztikai adatbázis, amely segítséget nyújtana az önkormányzati egészségpolitikai döntésekben, és a későbbi kutatások alapjául is szolgálna.

Betegség típusa	Betegek száma																								
	1995					1996					1997					1998					1999				
	Fér fi	Nő	18-39	40-59	60-x	Fér fi	Nő	18-39	40-59	60-x	Fér fi	Nő	18-39	40-59	60-x	Fér fi	Nő	18-39	40-59	60-x	Fér fi	Nő	18-39	40-59	60-x
			Éves					Éves					Éves					Éves					Éves		
A keringési rendszer betegségei																									
Magas vérnyomás betegség																									
Ischaemiás szívbetegségek																									
Érelmeszesedés																									
Daganatok																									
Gyomor rosszindulatú daganata																									
Vastagbél rosszindulatú daganata																									
Szigmabél – végbél határ, a végbél, a végbélnyílás, és az anus-csatorna rosszindulatú daganata																									
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata																									
Női emlő rosszindulatú daganata																									
Mentális és viselkedés-zavarok																									
Mozgásszervi megbetegedés																									
Cukorbetegség																									

34. táblázat

Betegség típusa	Betegek száma																													
	2000						2001						2002						2003						2004					
	Férfi	Nő	18-39	40-59	60-x	Férfi	Nő	18-39	40-59	60-x	Férfi	Nő	18-39	40-59	60-x	Férfi	Nő	18-39	40-59	60-x	Férfi	Nő	18-39	40-59	60-x					
			Éves					Éves					Éves					Éves					Éves							
A keringési rendszer betegségei																														
Magas vérnyomás betegség																														
Ischaemiás szívbetegségek																														
Érelmeszesedés																														
Daganatok																														
Gyomor rosszindulatú daganata																														
Vastagbél rosszindulatú daganata																														
Szigmoid- és végbél- határ, a végbél, a végbélnyílás, és az anus-csatorna rosszindulatú daganata																														
Légcső, hörgő és a tüdő rosszindulatú daganata																														
Női emlő rosszindulatú daganata																														
Mentális és viselkedészavarok																														
Mozgásszervi megbetegedés																														
Cukorbetegség																														

34. táblázat (folytatás)

Év	Nem	Betegek száma				
		A keringési rendszer betegségei	Daganatok	Mentális és viselkedészavarok	Mozgásszervi megbetegedés	Cukorbetegség
1995	Fiú					
	Lány					
1996	Fiú					
	Lány					
1997	Fiú					
	Lány					
1998	Fiú					
	Lány					
1999	Fiú					
	Lány					
2000	Fiú					
	Lány					
2001	Fiú					
	Lány					
2002	Fiú					
	Lány					
2003	Fiú					
	Lány					
2004	Fiú					
	Lány					

35. táblázat

2. Egészségmagatartás kérdőív

Ahhoz, hogy a város népességének aktuális egészségi állapotáról felvilágosítást kapjunk szükségesek a megbetegedési adatok, amelyeket táblázatokban és grafikonokon ábrázolhatunk (kiindulási alap).

Emellett szükséges egy városi felmérés is. Ehhez ki kell választani az országoshoz hasonló reprezentatív mintát. Alapul véve az országos felméréseket, városunkban legalább 1000 –, legfeljebb 1500 fő 16 éven felüli lakos megkérdezése adhat jó alapot.

A korrekt kitöltéshez, az útmutatáshoz a legnagyobb segítséget a védőnők tudnának nyújtani. (Fejenként 15-20 kérdőív kitöltése jutna rájuk.)

Mellettük meghatározó a város civil szervezeteinek segítsége is.

A kérdőívek tudományos szintű, számítógépes feldolgozásához, főiskolát végzett egészségügyi ügyvitelszervező munkája nélkülözhetetlen.

Az egészségmagatartás kérdőíveket a 20. ábra szemlélteti. Az adatfelvétel az egyén egészséggel kapcsolatos hozzáállásával, magatartásával foglalkozik, és az életvitelét érintő kérdéscsoportokat tartalmazza.

A kitöltés név nélkül történik.

Az *A kérdéscsoport* az egyén életvitelével foglalkozik.

A *B kérdéscsoportban* arra vagyunk kíváncsiak, hogy a megkérdezett mennyire érzi fontosnak az említett egészségügyi intézkedéseket.

A *C kérdéscsoportban* arra kapunk választ, hogy az illető mennyire tájékozott a különböző egészségügyi problémákról.

A három kérdéscsoport alkalmas arra, hogy a megkérdezett egészségkultúrájáról, életviteléről reális képet kapjunk, illetve a megvalósítandó egészségügyi intézkedések fontosságát, esetleges igénybevételét lemérhessük (A kérdéscsoportok az egészségmegőrzés és a betegségmegelőzés súlyponti részét ölelik fel).

20. ábra

Egészségmagatartás kérdőív

Ez az adatfelvétel az Ön egészséggel kapcsolatos hozzáállásával, illetve magatartásával foglalkozik. A kérdőív az Ön életvitelét érintő kérdéscsoportokat tartalmazza. Kérjük legyen őszinte; nincs ugyanis helyes vagy helytelen válasz. A kérdőív névtelen és a kérdésekre adott válaszát bizalmasan kezeljük, csak tudományos kutatás céljára használjuk fel.

Kora: _____ Neme: férfi/nő

Magassága: _____

Testsúlya: _____

Házasság? igen nem

Vannak gyermekei? igen nem

A kérdéscsoport. Ez a kérdéscsoport az Ön életvitelének különböző oldalaival foglalkozik.

1. Kérjük gondosan olvassa el a következő állításokat, és írjon egy X jelet az Önre vonatkozó legmegfelelőbb kijelentéshez.

- a. Nem cigarettázom
- b. Régen dohányoztam, de leszoktam róla
- c. Naponta általában több cigarettát szívok

Szeretné-e csökkenteni a dohányzás mennyiségét?

Igen Nem

2. Milyen gyakran reggelizik?

Csaknem mindennap

Néha

Ritkán vagy soha

3. Hányszor eszik napjában?

4. Milyen gyakran eszik olyan ételt, amely a következő húsféleségeket tartalmazza (marha, sertés, juh, borjú, sonka, hamburger, virsli, stb.)?

- Legalább egyszer naponta
- 2-3 naponta
- Kb. hetente egyszer
- Kevesebbszer, mint hetente egyszer
- Soha

5. Hányszor eszik gyümölcsöt?

- Legalább egyszer naponta
- 2-3 naponta
- Kb. hetente egyszer
- Kevesebbszer, mint hetente egyszer
- Soha

6. Megsózja-e az ételt?

- Rendszeresen
- Néha
- Nagyon ritkán
- Soha

7. Tudatosan törekszik-e arra, hogy elkerülje a magas zsír és koleszterin tartalmú ételeket?

Igen Nem

8. Tudatosan törekszik-e arra, hogy rostban gazdag ételeket fogyasszon?

Igen Nem

9. Iszik-e feketekávét?

Igen Nem

10. Szed-e valamilyen vitamin- vagy ásványianyag készítményt, esetleg táplálékkiegészítőt?

Igen Nem

11. Fogyaszt-e naponta legalább 2 l-nyi folyadékot?

Igen Nem

12. Azt gondolja-e magáról, hogy

- Nagyon elhízott
- Kicsit elhízott
- Megfelelő a súlya
- Kicsit sovány
- Nagyon sovány

13. Átlagosan, egy 24 órás periódusban hány órát alszik?

14. A következő kérdések az alkoholfogyasztással kapcsolatosak, beleértve bármilyen alkoholtartalmú italt.

Úgy jellemezné önmagát, mint aki

- Sohasem iszik
- Ritka alkalmanként iszik (csak különleges alkalmanként)
- Alkalmanként iszik
- Rendszeresen iszik

Amennyiben fogyaszt, szeretné-e csökkenteni a fogyasztott alkohol mennyiségét?

Igen Nem

15. Az elmúlt két hétben (14 nap) végzett-e valamilyen testmozgást (pl. sport, fizikailag aktív időtöltés)?

Igen Nem

Szeretné a mozgás (sport) mennyiségét növelni?

Igen Nem

16. Amikor napozik, használ-e napvédőszert, napvédő krémet vagy naptejet?

- Igen
- Nem
- Soha nem szoktam napozni

17. Mérte-e valaha a vérnyomását orvos vagy nővér (asszisztensnő)?

Igen Nem

18. Meghatározták-e már a vércukorszintjét?

Igen Nem

19. Szokott-e fogat mosni?

- Naponta többször is
- Naponta egyszer
- Kevesebbszer, mint naponta egyszer
- Ritkán vagy soha

20. Ellenőrizteti-e a fogait legalább egyszer egy évben fogorvossal, még akkor is, ha semmi baj sincs a fogaival vagy fogínyével?

Igen Nem

21. Van-e állandó orvosa vagy egy egészségügyi intézmény (SZTK, kórház), ahová fordul, amikor betegnek érzi magát, vagy egészségügyi tanácsra lenne szüksége?

Igen Nem

22. A hölgyek válaszoljanak az alábbi kérdésekre!

Mikor volt utoljára méhnyakrák szűrésen?

- Sosem voltam
 Kevesebb, mint 1 éve
 1-3 éve
 Több, mint 3 éve

Tudja-e, hogyan kell megvizsgálnia a saját mellét, hogy az esetleges daganatot észrevegye?

Igen Nem

Ha „igen”, évente hányszor vizsgálja meg a mellét, hogy van-e benne valamilyen elváltozás?

--szor évente
 Kevesebb, mint egyszer évente
 Soha

Mennyi idő telt el azóta, hogy orvos vizsgálta meg a mellét?

- Még nem voltam mellvizsgálaton
 Kevesebb, mint 1 év
 Több, mint 1 év

23. Csak az urak válaszoljanak az alábbi kérdésekre!

Tudja-e, hogy kell megvizsgálnia a heréit, hogy az esetleges daganatot észrevegye?

Igen Nem

Ha „igen”, évente hányszor vizsgálja meg a heréit, hogy van-e bennük valamilyen elváltozás?

--szor évente
 Kevesebb, mint egyszer évente
 Soha

24. Van-e valamilyen állandó egészségügyi problémája (pl. magas vérnyomás, cukorbetegség, csontritkulás, daganatos megbetegedés)?

Igen Nem

25. A múlt hónapban kezelte-e orvos, vagy kapott-e kezelést egészségügyi intézményben?

Igen Nem

26. Ha kapna személyre szóló levelet, elmenne-e szűrésre, vagy egészségi állapotának felmérésére?

Igen Nem

27. Naponta, elég sokszor van-e stresszhatásnak kitéve munkahelyén vagy otthoni környezetében?

Igen Nem

B kérdéscsoport. Ebben a részben arra vagyunk kíváncsiak, hogy fontosnak érzi-e a következő egészségügyi intézkedéseket?

1. Vérnyomásmérés rendszeresen (legalább havonta 1 alkalommal)	☐ igen	☐ nem
2. Legalább évente egyszer fogvizsgálat	☐ igen	☐ nem
3. Állati zsiradékok fogyasztásának mérséklése	☐ igen	☐ nem
4. Megfelelő mennyiségű rostos étel fogyasztása	☐ igen	☐ nem
5. A cukorfogyasztás mérséklése	☐ igen	☐ nem
6. Csökkenteni (mivel nem elkerülhető) a mesterséges adalékanyagokat, színezékeket és tartósítószeret tartalmazó élelmiszerek fogyasztását	☐ igen	☐ nem
7. Mindennapi reggelizés	☐ igen	☐ nem
8. Dohányzás kerülése	☐ igen	☐ nem
9. Napi rendszerességgel 7-8 órát aludni	☐ igen	☐ nem
10. Rendszeresen fogat mosni	☐ igen	☐ nem
11. Naponta legalább 2 l-nyi folyadékot fogyasztani	☐ igen	☐ nem
12. Sófogyasztás mérséklése	☐ igen	☐ nem
13. Rendszeres vérnyomás és vércukorszintmérés	☐ igen	☐ nem
14. Mértékletes alkoholfogyasztás	☐ igen	☐ nem
15. A kávéfogyasztás csökkentése	☐ igen	☐ nem
16. Elkerülni, hogy hosszú ideig közvetlenül érje a bőrfelszínt a napsugár	☐ igen	☐ nem
17. Megfelelő vitamin és ásványi anyag bevitel	☐ igen	☐ nem
18. Tudatosan kontrollálni és elkerülni a stresszhatást	☐ igen	☐ nem
19. Rákszűrésen való rendszeres részvétel	☐ igen	☐ nem

C kérdéscsoport. Ez a rész azzal foglalkozik, hogy mit tud Ön a különböző egészségügyi problémákról. A fejezetben felsoroltuk a betegségeket, és az egészségügyi problémákat. Az oldalrovat azokat a faktorokat tartalmazza, amelyek ezeket befolyásolhatják. Írjon egy X betűt az egyes egészségügyi problémáknál található kockába, ha az a véleménye, hogy a felsorolt faktorok közül valamelyik hat rájuk. Például, ha az a véleménye, hogy a cukorbetegséget a dohányzás befolyásolja, írjon egy X betűt az első kockájába.

	cukor- betegség	szív- és érrendszeri megbetegede- s	tüdő- rák	ideg- betegség	mell- rák	magas vér- nyomás	bőrrák	gyomor- bél- rendszer rákja	csont- ritkulás
dohányzás									
alkohol									
testmozgás									
stressz									
öröklés									
állati zsiradékok fogyasztása									
só- fogyasztás									
rost- fogyasztás									
napozás									
vitamin és ásványi anyagok fogyasztása									

Úgy gondoljuk, hogy az évente elvégzett felmérésekkel, a megbetegedési adatok nyomon követésével modell program dolgozható ki, amely monitorozható és létrehozható egy számítógépes adatbázis is.

3/a. Egészségterv társadalmi szinten

A legfontosabb, 2010-ig elérendő öt nemzeti célt a 21. ábra, a tíz kiemelt nemzeti feladatot, pedig a 22. ábra mutatja. Zárójelbe tettünk néhány javaslatot, amelyek segítenék a gyakorlati megvalósítást.

21. ábra Az öt nemzeti cél 2010-ig

1. A lakosság meghatározó többsége vallja, hogy az egyik legfőbb emberi érték az egészség. El kell érni, hogy a döntéshozók mind a jogalkotásban, mind a költségvetésben kitüntetett jelentőséget tulajdonítsanak a lakosság egészségi állapota javításának (törvények, önkormányzati rendeletek formájában).
2. A rokkantságmentes életéveket férfiaknál legalább 64, nőknél pedig 72 esztendőre kell kiterjeszteni (az „elvesztett-évek” számának jelentősége, csökkentése).
3. A születéskor várható átlagos élettartamot férfiaknál legalább 70, nőknél pedig 78 esztendőre kellene meghosszabbítani.
4. A társadalmi egyenlőtlenségeket, illetve a születéskor várható élettartamban mutatkozó különbségeket csökkenteni kell (mindenkire kiterjedő szociális jólét állapota – felzárkóztatás, esélyegyenlőség, alapítványok).
5. A felnövekvő generáció számára biztosítani kell az egészséges fejlődés feltételeit a fogantatástól a felnőttkorig.

22. ábra Tíz kiemelt nemzeti feladat

1. Az egészséges életre nevelés, az oktatás és tudatformálás erősítése („Egészségtan”, mint tantárgy bevezetése, népszerűsítése az iskolai oktatásban, nevelésben).
2. A célzott lakossági szűrővizsgálatok továbbfolytatásával, és újabbak bevezetésével a népegészségügyi problémákat jelentő betegségek minél korábbi felismerésének elősegítése, a lakosságszűrés rendszeressé tétele (emlő-, méhnyak-, vastag-, végbélrákszűrés); vérnyomás, vércukormérés, - körzeti orvosoknál, életmód klubokban.
3. Az egészséges táplálkozás széleskörű elterjesztése (dietetikusok, védőnők, élelmezésvezetők továbbképzése, iskolai-óvodai, családi étkeztetés átalakítása, bioélelmiszerek bevezetése).

4. Az egészséges élethez szükséges mozgáskultúra fejlesztése (tömegsport népszerűsítése, speciális iskolai testnevelés – gerinctorna lehetőségeinek kialakítása).
5. A káros szenvedélyek (túlzott alkoholfogyasztás, dohányzás, drogfogyasztás) elleni küzdelem (felvilágosítás, prevenciós programok – írott anyag, ifjúsági klubok, kortársképzés formájában) - *Városi stratégia a drogprobléma visszaszorítására.*
6. Az egészséges élethez való egyenlő esély megteremtése és megtartása (esélyegyenlőség).
7. A járványügyi biztonság erősítése (ÁNTSZ-védőoltások).
8. Az élelmiszerbiztonság feltételeinek javítása – felkészülés az új kihívásokra (színezékek, adalékanyagok, tartósítószeres csökkentése – (ÁNTSZ, felvilágosító kiadványok készítése, biogazdálkodás feltételrendszerének elterjesztése).
9. Az egészséget támogató környezet kialakítása, a külső okok miatti halálozás visszaszorítása (ÁNTSZ- környezetvédelem, "Környezetünk és egészségünk" rendezvénysorozat, tájékoztató kiadványok, parlagfű mentesítési akciók).
10. Az egészségügyi ellátórendszer népegészségügyi szempontokat is figyelembe vevő fejlesztése (az alapellátás dolgozók primer prevenciós tevékenységének motiválása, a megbetegedési adatgyűjtésekben való aktív részvétel, az alapvető szűrési módokat, a felvilágosítási, tanácsadási jogkört kiszélesíteni szükséges, a civil szervezetek szerepét erősítése kell a felvilágosításban).

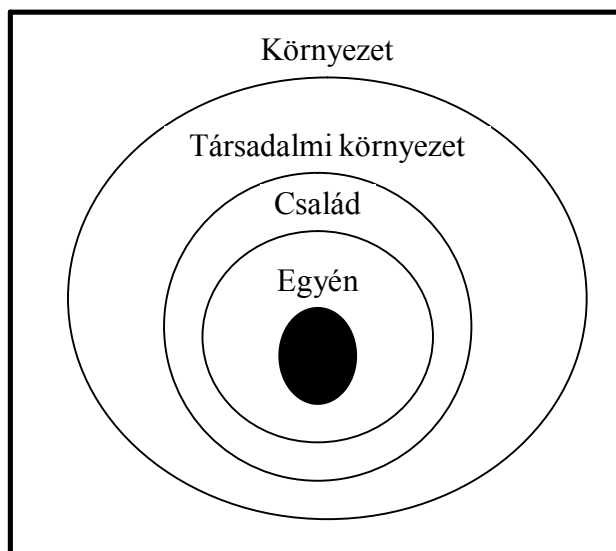
A *Megyei Egészségügyi Fejlesztési Konceptió* tartalmazza a megyei szinten megvalósításra váró feladatokat.

3/b. Egészségterv városi szinten

A Nemzeti Népegészségügyi Program alappillére helyi szinten a közösségek felelőssége és részvétele az egészség fejlesztésében. Kiemelkedően fontosak a színtér-programok, amelyek az élet mindazon közösségi tereinek (település, óvoda, iskola, munkahely, kórház stb.) egészségesebbé tételét szolgálják, amelyekben az emberek az életük nagy részét töltik.

Az önkormányzatokat egyaránt érinti a környezet egészségének kérdése, az egészséges ifjúság életmódja, az időskorúak és a fogyatékkal élők életminősége, a lelki egészség és a szenvedélybetegségek visszaszorításának ügye.

Az egészségterv megalapozottságát és fontosságát az igazolja, hogy az egyén életmódjának 43%--ban van szerepe az egészségének megőrzésében, és a betegségek megelőzésében:

Mivel a WHO definíciója szerint: „Az egészség a testi, lelki, szellemi, és szociális jólét állapota”, ezért az egészséges életmód feltételrendszerének kialakítása során, az esélyegyenlőség elveinek figyelembevételével alapvető fontosságú csoportok:

I. Egészségesek

II. Fogyatékkal élők (mozgássérültek, értelmi, szülési sérültek stb.), és az egészségkárosodottak (a betegségben szenvedők) – *Fogyatékosügyi Konceptió*

A) Az egészséges ifjúság érdekében indított megelőző programokat a városi *Ifjúsági Konceptió* tartalmazza:

- a) Az egészséges ifjúság formálása érdekében indított megelőző programok, az „egészség érettségi” szűrővizsgálati rendszer kialakítása, különös tekintettel az esélyegyenlőtlenségek csökkentésére (ennek érdekében alapvető jelentőségű a gyermek- és ifjúságvédelem kiterjesztése és megerősítése is). Fontos a folyamatos tájékoztatás a szűrések szükségességéről.
- b) Egészséges életmódra nevelés (családon és társadalmon belül). Az egészségtan kötelező tantárgyként való bevezetése az oktatásba, a tananyag és a gyakorlati képzés folyamatos fejlesztése. Vitaminnapok, életmód és sportnapok szervezése óvodákban, iskolákban, ezzel is erősítve az oktatási intézmények testi-lelki egészségvédő, fejlesztő szerepét, mozgásos formák, ételkóstolóval egybekötve. Civil szervezetek (pl. ifjúsági egyesületek) nyári életmód táborainak ösztönzése.

- c) Átfogó, nem akció jellegű egészségfejlesztési programok kidolgozása, facilitálása, értékelése és az eredmények bemutatása – modell programok elindítása, értékelés után széleskörű elterjesztése (pl. egészséges életkezdet, játékszermentes óvoda stb. programok).
- d) Testmozgás népszerűsítése, mindennapossá tétele, a szabadidősport anyagi és tárgyi feltételeinek biztosítása, ahol szükséges tartásjavító torna bevezetése gyógytornász segítségével.
- e) Az iskola egészségügyi ellátás személyi és tárgyi feltételeinek javítása, az elvart minimum feltételek megteremtése, a szolgálat visszahelyezése (tárgyi feltételek) az oktatási intézmény területére.
- f) Az óvodai-iskolai étkeztetés átalakítása, a gyermekétkeztetésben részt vevők számának növelése. Iskolai büfék ösztönzése az egészséges élelmiszerek árusítására. „Iskolatej program”, egészséget támogató iskolák hálózata, egészséges iskolai büfé program stb.
- g) Ismeretterjesztő előadások tartása, olyan közösségek, klubok létrehozása, amelyek az egészséges életmódra, a környezetvédelem iránti felelősségre nevelik a fiatalokat.
- h) Fiatalok nyilatkozatának megvalósítása, folyamatos bevonásuk a döntés előkészítő és megvalósítási folyamatba.
- i) Iskolai drog-, alkohol- és dohányzásmegelőző programok szervezésének segítése, kortársképzés feltételeinek megteremtése. Ifjúsági klubok létrehozása széles körben - Mustárház – Drogstratégia. Prevenációs Módszertani Központ kialakítása a drog-probléma kezelése, és a drogprevenáció megteremtésével kapcsolatban.
- j) Szorosabb együttműködés feltételeinek biztosítása a rendőrség, a gyámügy, a gyermekjóléti szolgálat és a védőnők között a bármilyen okból létrejött deviáns magatartás megelőzése érdekében.
- k) Hatékony ellenőrzés a kereskedelmi és vendéglátó egységekben.
- l) Felvilágosító kiadványok készítése és terjesztése (különös tekintettel a személyi higiénére, a fogápolásra, a táplálkozásra, a szexuális felvilágosításra és a családi életre nevelésre).
- m) Városi Egészségterv készítése, a gyermek- és ifjúsági korosztály valamint a velük foglalkozók egészségének fejlesztése, és az ehhez szükséges feltételek kialakítása érdekében.

B) Az idősök egészségi állapotának javítását szolgáló intézkedések kialakítása során időszerű lenne egy városi Idősügyi Koncepció kidolgozása is.

Az idős életkor egészséges életmódja magába foglalja:

- a táplálkozás
- a testmozgás
- a pozitív gondolkodás
- a rendszeres vérnyomás, vércukormérés, és tanácsadás témaköreit.

Megvalósítás:

- a) A nyugdíjas klubszervezetek magas szintű szakmai támogatása (írott felvilágosító, egészségmegőrző anyag, nyugdíjas újságban életmód rovat elindítása).
- b) Ismeretterjesztő előadássorozatok szervezése meghívott előadókkal különböző témakörökben.
- c) Egészséges táplálkozás népszerűsítése: főzőtanfolyamok, salátakészítő versenyek.
- d) Képzett gyógytornász vezetésével klubokon belül korszpecifikus tornák.
- e) Orvos-pszichológus előadókkal szervezett beszélgetések-lelki egészségvédelem.
- f) Klubokon belül minden alkalommal vérnyomás-, vércukor-, és testsúly mérés.
- g) Egészségvédő továbbképző tanfolyam: „Hogyan tudok egészségesen élni?” (bizonyítványt adó, alapvető egészséges életmód elveket oktató tanfolyam szakemberek részvételével)
- h) A Gerontológiai Centrum létrehozásával - *Szociális Szolgáltatástervezési Koncepció* - az időskori prevenció valósulhatna meg a városban intézményi szinten.

C) A szív- és érrendszeri megbetegedések, halálozások visszaszorítása terén alapvető jelentőségűek:

- a szív- érrendszeri megbetegedések, valamint a cukorbetegség statisztikai felmérése
 - táplálkozási
 - testmozgási
 - pszichés
- } tanácsadás bevezetése
- rendszeres vérnyomás és vércukormérés feltételrendszerének kidolgozása (háziiorvosi rendelők, civil szervezetek).

Megvalósítás:

- a) Városi morbiditási és mortalitási Regiszter létrehozása.
- b) Korszerű műszerezettségű városi Szívlabor felállítása.
- c) Egészségvédő-életmód klubok (szívklubok) rendszerének kiterjesztése, ahol dietetikus, belgyógyász szakorvos, gyógytornász, életmód tanácsadó részvételével, heti-havi rendszerességgel speciális tanácsadás folyik.
- d) Egészségvédő-Életmód Napok szervezése.
- e) Rendszeres felvilágosító, életmód anyag kiadása.

D) A daganatos megbetegedések megelőzésének és szűrésének megszervezése terén nagy fontosságú a naprakész statisztikai adatok megléte, tudományos értékelése, állandó, folyamatos regisztrálása. A megelőző munka eredményességét határozza meg az alapvető tünetekről, figyelmeztető jelekről való korrekt tájékoztatás, felvilágosítás.

A rákszűrés megszervezése társadalmi feladat (alapvető szűrési módok, alapellátás, ÁNTSZ, Megyei Kórház).

Nagyon fontos a szűrésre motiválás (média, ismert személyiségek – Életmód Magazin, VTV, Kölcsey TV, Nyíregyházi Rádió, GOLD FM, Campus Rádió).

A megfelelő életmód tanácsadás intézményi hátterének kialakítása szakemberek részvételével (méregtelenítési, táplálkozási, testmozgási tanácsok, pszichés motiválás, immunrendszer erősítése) alapvető jelentőségű.

A gyógyult betegek megfelelő vezetése a régóta működő Napforduló Szolgálat feladata.

Megvalósítás:

- a) Korszerűen felszerelt városi Daganatos Centrum létrehozása.
- b) Napforduló Szolgálaton belül Életmód Klubok alakítása.
- c) Ismeretterjesztő előadások szervezése, egészségvédő, felvilágosító anyagok rendszeres kiadása, terjesztése.
- d) Életmód Napok, speciális tornák, úszás, autogén tréningek szervezése.

E) A lelki egészségvédelem és az egészséges környezet feltételrendszerének kialakítása.

E/1) A lelki egészségvédelem terén alapvető fontosságú a statisztikai adatok kiértékelése, a pozitív gondolkodás kialakítása gyermekkortól kezdve, a minden

életkorra kiterjedő egészség pszichológiájának facilitálása, jól működő tanácsadó szolgálatok kialakítása.

Megvalósítás:

- a) Beszélgető Klubok létrehozása – meghatározott időnként szaktanácsadás
- b) Telefonos tanácsadó szolgálat – anonim (Lelki Segély Szolgálat)
- c) Pszichológus általi személyre szabott tanácsadás, felvilágosító füzetek, könyvek szerkesztése, kiadása
- d) Szakemberek számára 1-2 napos tréningek (autogén tréning, relaxáció, agykontroll)
- e) Mentálhigiénés Központ feladatkörének kiszélesítése - *Szociális Szolgáltatás-tervezési Konceptió*

E/2) Az egészséges környezet kialakítása társadalmi feladat!

A civil szervezetek feladata: figyelemfelhívás az élelmiszerválasztásra, mesterséges adalékanyagokra, tartósítószerre (egészséges táplálkozás, egészséges termékek, bioélelmiszerek propagálása).

Megvalósítás:

- a) Önkormányzat – környezetvédelmi jellegű helyi rendeletek
- b) ÁNTSZ
- c) Parlafü mentesítés
- d) Média - Sajtó, TV, Rádió, előadások, felvilágosító anyagok

F) A mozgásszervi megbetegedések megelőzése és gyógyítása terén a statisztikai adatok értékelése elsőrendű fontosságú. Ezt követi a testmozgás elősegítése, népszerűsítése a tömegsport alapvető feltételeinek megteremtése (mindenkinek legalább napi 20 perces testmozgás: úszás, futás, kerékpározás, kocogás stb.). A tartásjavító gerinctorna és az osteoporosis prevenció feltételeinek megteremtése társadalmi feladat.

Megvalósítás:

- a) A feltételrendszerek kialakítása önkormányzati feladat a megfelelő bizottságok által (tömegsport népszerűsítése, feltétel rendszerének megteremtése) - *Sport Konceptió*.

- b) Egészségkárosodottak számára speciális tornák szervezése oktatási intézményekben, klubkereteken belül történik.

A továbbiakban általánosságban megvalósítandó egyéb feladatok:

- Életmód-, egészségvédő klubok hálózata városi feltételeinek megteremtése.
- Az egészségtan, és a felnőttek számára készült, Életmódi címmel megjelent könyv további bővített, átdolgozott kiadásainak szerkesztése.
- Egészségvédő Füzetek folytatása - Naturatéka, lakossági tájékoztató-, és az egészségfejlesztést szolgáló füzetek rendszeres megjelentetése.
- Helyi újságban és a Nyugdíjas újságban - Életmód rovat rendszeres szerkesztése.
- Oktatási intézmények, civil szervezetek lapjaiba állandó egészségvédő rovat indítása.
- Videó-, CD-felvételek, felvilágosító, figyelemfelkeltő anyagok készítése.
- Egészségvédelemmel kapcsolatos szóróanyagok terjesztése.
- Önkormányzati Egészségnevelési Napok, Egészségügyi Hét rendszeres, modell jellegű szervezése (évi 1-2 alkalommal a város lakossága számára).
- Internetes honlap, *e (egészség)-pontok*, tanácsadószolgálat létrehozása.
- Az egészséges táplálkozás népszerűsítése érdekében, a korszerű táplálkozási szokások kialakítása érdekében rendszeresen táplálkozástudományi rendezvények szervezése.
- A Népegészségügyi Programban való további részvétel biztosítása.
- Egészségügyi-, sport ágazathoz tartozó épületek, orvosi rendelők akadálymentesítése.
- Egészségügyi Tanács megalapítása, amely szakmai szervezet, előkészíti és véleményezi az egészségüggyel kapcsolatos kérdéseket, segítséget nyújt egészségpolitikai döntések kialakításában.
- Települési egészségterv kidolgozása, amely a település lakossága életminőségének, életfeltételeinek javítását szolgálja, magába foglalva a kiindulási helyzet felmérését (állapotleírás-egészségkép), ennek alapján cselekvési terv kidolgozását és az egészségterv kommunikálásának fázisát.

VI. Összefoglalás

A meglévő statisztikai adatok feldolgozása, a számítógépes adatbázis létrehozása, az egészségterv modellprogramként való bevezetése és folyamatos nyomon követése, bővítése, továbbfejlesztése nagy jelentőségű.

Hasonló jellegű kezdeményezések indultak el az országban. A települési egészségtervek napjainkban kidolgozásra kerülnek helyi szinten mindenhol.

Nyíregyháza Megyei Jogú Város Közgyűlése 2003-2006. évi programjában, a lakosság egészségi állapotának javításában megfogalmazott célkitűzések között szerepel:

- az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítése
- a prevenció, a szűrés, és a gondozás kiemelt feladatként való kezelése, amely tevékenységben az önkormányzatnak kezdeményező, szervező és koordináló jellegű feladatai vannak, és a civil szervezeteket is megfelelő támogatás mellett be kell vonni.

Elkészült a város fejlesztési terve a 2006-2020-as évekre (Bencs Program), amely kiemelt helyen említi az egészségügy, és az egészségmegőrzés feladatait, utalva ezek fokozódó jelentőségére az elkövetkezendő években.

VII. Irodalom

1. A középkorú magyar népesség idő előtti egészségromlásának és halálzásának bio-pszicho- szociális meghatározói, a megelőzés lehetőségei -Széchenyi-program
2. „Egészség Évtizedének Johan Béla Nemzeti Programja” - Budapest 2002. október 22.
3. Egészséges Nemzetért Népegészségügyi Program 2001-2010
4. Gallup-OLEF 2000 Gyorsjelentés
5. Juvancz Iréneusz, Paksy András: Orvosi Biometria – Medicina Könyvkiadó, Budapest 1982
6. Központi Statisztikai Hivatal adatbázisa
7. Bencs Program- Nyíregyháza Megyei Jogú Város Fejlesztési Terve a 2006-2020-as évekre

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	3
II. Országos felmérések	6
III. Az országos felmérések eredményei	7
IV. Helyzetelemzés	20
V. Nyíregyháza	46
1. Statisztikai adatok	46
2. Egészségmagatartás kérdőív	52
3/a. Egészségterv társadalmi szinten	57
3/b. Egészségterv városi szinten	58
VI. Összefoglalás	65
VII. Irodalom	66
Tartalomjegyzék	67